

CPDinfo

BILTEN CENTRA ZA PRAVA DETETA

APRIL – JUN 2021.

Centar za prava deteta

SADRŽAJ

PRAVA DETETA U REPUBLICI SRBIJI U 2021.	1
1. OPŠTI OKVIR	1
2. OPŠTE MERE PRIMENE	3
3. DEFINICIJA DETETA	9
4. OPŠTI PRINCIPI	10
5. GRAĐANSKA PRAVA I SLOBODE	12
6. NASILJE NAD DECOM	13
7. PORODIČNA SREDINA I ALTERNATIVNA BRIGA	15
8. OBRAZOVANJE, SLOBODNO VREME I KULTURNE AKTIVNOSTI	16
9. POSEBNE MERE ZAŠTITE	17
 AKTUELNO U CENTRU ZA PRAVA DETETA	 19
1. TEKUĆI PROJEKTI	19
2. AKTIVNOSTI CPD	21

PRAVA DETETA U REPUBLICI SRBIJI U 2021.

1. OPŠTI OKVIR

Osam meseci nakon [formiranja Vlade Republike Srbije](#) i dalje nije konsolidovan rad institucija na daljem unapređivanju prava deteta u Srbiji, niti uspostavljena efikasna koordinacija, što uz krizu izazvanu virusom KOVID-19, dodatno dovodi u rizik posebno decu iz najosetljivijih grupa. Novooformirana ministarstva i dalje nisu uspela da uspostave rad pojedinih savetodavnih tela čije je funkcionisanje značajno za praćenje i koordinaciju politika u oblasti prava deteta (Savet za prava deteta i Savet za praćenje primene preporuka mehanizama UN za ljudska prava), kao i da formiraju radne grupe za izradu novih strategija, ali i praćenje sprovođenja postojećih (Strategija za prevenciju i zaštitu dece od nasilja).

Nov saziv Saveta za prava deteta Vlade RS, i dalje nije zvanično formiran. CPD je, početkom februara 2021. godine, na poziv Ministarstva za brigu o porodici i demografiju predložio direktorku CPD-a kao jednu od članica budućeg saziva Saveta, s tim što još uvek nije poznat ishod. Formiranje Saveta i jačanje njegove uloge, kao jedinog savetodavnog tela Vlade RS, uticalo bi na bolju koordinaciju aktivnosti i politika u oblasti prava deteta na nacionalnom nivou. Zabrinjavajuće je da Savet nije održao nijednu sednicu od

početka krize izazvane virusom KOVID-19. Međutim, na sednici Odbora za prava deteta u junu 2021. navedeno je da je Vlada Srbije formirala Savet za prava deteta, o čemu Centar za prava deteta i njegova članica nisu zvanično obavestili.

U prethodnom periodu i dalje se nisu stvorili uslovi za usvajanje neophodnih strategija i najavljenih ključnih zakona, kao što su Zakon o pravima deteta i Zaštitniku prava deteta, Zakon o izmenama i dopunama Porodičnog zakona, Zakon o izmenama i dopunama Zakona o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica i Zakon o izmenama i dopunama Zakona o socijalnoj zaštiti.

Usvajanje dugo očekivane [Strategije za prevenciju i zaštitu dece od nasilja od 2020. do 2023. godine](#) sa pripadajućim [Akcionim planom za 2020. i 2021. godinu](#), krajem maja 2020. godine predstavlja važan korak u procesu strateškog unapređenja zaštite dece od nasilja u Srbiji. Međutim, Vlada RS, više od godinu dana nakon usvajanja Strategije, nije obrazovala Radnu grupu za sprovođenje i praćenje Strategije, niti su imenovane organizacije civilnog društva koje učestvuju u praćenju i izveštavanju o sprovođenju.

Zabrinjavajuće je da još uvek nije započeto sa sprovođenjem Strategije, s obzirom na to da sprečavanje i suzbijanje nasilja nad decom, kao i zaštita dece od nasilja, treba da bude prioritet unapređenja položaja prava deteta u RS. Strateški pristup u borbi protiv nasilja je od izuzetnog značaja, naročito u uslovima aktuelne pandemije, jer stručnjaci ukazuju na to da je u takvim uslovima moguće povećanje stope nasilja nad decom.

U prethodnoj godini je, takođe, usvojena [Nacionalna strategija za ostvarivanje prava žrtava i svedoka krivičnih dela u Republici Srbiji za period 2020-2025. godine](#) sa pripadajućim [Akcionim planom za sprovođenje Nacionalne strategije](#). Pomak predstavlja [formiranje Koordinacionog tela za podršku žrtvama krivičnih dela i svedocima u krivičnim postupcima](#) 22. aprila 2021. godine, sa ciljem da prati i unapređuje podršku žrtvama krivičnih dela i svedocima u krivičnim postupcima. Ostaje da se pr prati dinamika rada ovog tela.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog u saradnji sa Ministarstvom za brigu o porodici i demografiju otvorilo je javni poziv zainteresovanim organizacijama

civilnog društva za članstvo u Radnoj grupi za izradu teksta Nacrta zakona o izmenama i dopunama Porodičnog zakona. Rok za prijavu bio je 4. jun 2021. godine, i njeno formiranje se očekuje u budućem periodu.

Radna grupa za izradu Nacrta zakona o izmenama i dopunama Zakona o socijalnoj zaštiti održala je prvi sastanak 5. marta 2021. godine. U narednom periodu se očekuje nastavak rada na izmenama i dopunama ovog zakona.

Ministarstvo pravde je, u aprilu ove godine, formiralo Radnu grupu za izradu radnog teksta Zakona o izmenama i dopunama Zakona o maloletnim učinocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica. Pored predstavnika pravosudnih organa, nadležnih ministarstava i stručnih institucija, jedna od članica Radne grupe je i direktorka CPD-a Jasmina Miković, koja je aktivno učestvovala na sastancima sa konkretnim predlozima za usklađivanje pojedinih odredaba važećeg zakona sa međunarodnim dokumentima.

Krajem januara 2021. godine, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog započelo je sa radom na izradi Nacrta zakona o izmenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije kroz poziv organizacijama civilnog društva da podnesu kandidature za članstvo u Posebnoj radnoj grupi za pripremu teksta Nacrta zakona o izmenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije, koja je formirana 3. februara 2021. Pored toga, svi zainteresovani su mogli da učestvuju na javnim konsultacijama koje su trajale od 10. do 20. februara 2021. godine i koje su imale za predmet Polazne osnove za izradu teksta Nacrta zakona o izmenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije. Zainteresovani građani, privredni subjekti, predstavnici akademske zajednice, organizacije civilnog društva i drugi zainteresovani su takođe imali mogućnost da učestvuju u javnoj raspravi o Nacrtu zakona koja je trajala u periodu od 3. do 23. marta 2021. godine kroz dostavljanje predloga i sugestija. Jedan od članova RG, oštro je osudio čitav ovaj proces, ističući brojne probleme povodom izrade izmena

i dopuna zakona. Zakon o izmenama i dopunama zakona o zabrani diskriminacije usvojen je 20. maja 2021. godine.

Zakon o rodnoj ravnopravnosti takođe je usvojen 20. maja 2021. godine. Usvajanje ovog zakona trebalo bi da doprinese unapređenju jednakosti između žena i muškaraca, odnosno uspostavljanju jednakih mogućnosti za učešće i ravnopravan tretman žena i muškaraca u oblasti rada, zapošljavanja, socijalne i zdravstvene zaštite, obrazovanja, vaspitanja, nauke i tehnološkog razvoja, informaciono-komunikacionih tehnologija i informacionog društva, odbrane i bezbednosti, saobraćaja, energetike, zaštite životne sredine, kulture, javnog informisanja, sporta, u organima upravljanja i nadzora i njihovim telima, političkog delovanja i javnih poslova, seksualnog i reproduktivnog zdravlja i prava i pristupa robi i uslugama. Zakon uređuje i mere za suzbijanje i prevenciju svih oblika radno zasnovanog nasilja, nasilja nad ženama i nasilja u porodici, kao i obaveze organa javne vlasti, poslodavaca i drugih socijalnih partnera.

I dalje su prisutni posebni izazovi kada je reč o sudskoj zaštiti ljudskih prava uopšte i praktičnoj primeni ratifikovanih međunarodnih instrumenata za zaštitu ljudskih prava u nacionalnom pravosudnom sistemu. Deca u Srbiji i dalje nemaju efikasan i stvaran pristup pravdi niti im je obezbeđena odgovarajuća pravna pomoć u različitim postupcima.

Potrebno je istaći da posebnu zabrinutost još uvek izaziva nepostojanje zaštite i podrške deci žrtvama i svedocima krivičnih dela, kao i zastoj u procesu deinstitucionalizacije.

Država i dalje nije preduzela korake u pravcu ratifikacije Trećeg opcionog protokola o komunikacijskim procedurama uz Konvenciju o pravima deteta UN.

2. OPŠTE MERE PRIMENE

A) NORMATIVNI OKVIR

• ZAKON O BESPLATNOJ PRAVNOJ POMOĆI

Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći usvojen je na sednici Narodne skupštine Republike Srbije, 9. novembra 2018. godine, a u primeni je od 1. oktobra 2019. godine. U martu 2020. godine, objavljen je [Izveštaj Ministarstva pravde o sprovođenju Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći za period od početka sprovođenja do marta 2020. godine](#). Ministarstvo pravde je takođe, uz podršku MDTF (Multi-donor Trust for Justice Sector Support MDTF-JSS) objavilo i [Izveštaj o sprovođenju Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći za period od 1. oktobra 2019. godine do 31. januara 2021. godine](#). Broj podnetih zahteva za besplatnu pravnu pomoć u periodu izveštavanja bio je 6.883, s tim što je broj odobrenih zahteva bio 5 367, a 954 korisnika je bilo upućeno advokatu. Besplatna pravna pomoć najčešće je zahtevana u oblastima parničnog i upravnog postupka, odnosno u slučaju razvoda braka, davanja izdržavanja i poveravanja dece, a u krivičnom postupku najčešće se radilo o zahtevima za pomoć žrtvama nasilja u porodici.

Takođe, organizacije civilnog društva prate primenu zakona i tako su u februaru 2021. godine objavljeni [izveštaji Inicijative A 11 i Praxisa o primeni Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći iz ugla lica u riziku od apatridije i interno raseljenih lica u Srbiji](#). Izveštaji ukazuju na probleme sa kojima se suočavaju najugroženije grupe stanovništva pri pokušajima da ostvare pravo na besplatnu pravnu pomoć. Zabrinjavajuća je činjenica da je samo 32 % opština i gradova formiralo službu za besplatnu pravnu pomoć. Prilikom ostvarivanja

prava na besplatnu pravnu pomoć, posebno ugrožene grupe ističu da nisu adekvatno informisane o načinu na koji mogu da pristupe besplatnoj pravnoj pomoći, da procedure nisu pristupačne i transparentne, kao i da njihovi zahtevi često bivaju odbijeni usmenim putem.

Na internet prezentaciji Ministarstva pravde, objavljen je [Registar pružalaca besplatne pravne pomoći i besplatne pravne podrške](#). Na dan 15. marta 2021. godine, u registar je bilo upisano 3 213 advokata i 33 udruženja građana pružalaca besplatne pravne pomoći. Više od 300 pravnik u lokalnim samoupravama je završilo obuku i dobilo dozvole od nadležnog ministarstva. U izveštaju o sprovođenju zakona, najavljeno je da će se organizovati još jedan krug obuka u narednom periodu, ali podaci o realizovanosti obuka i dalje nisu dostupni. Pravo na besplatnu pravnu pomoć imaju državljani Republike Srbije, lica bez državljanstva, strani državljani sa stalnim nastanjenjem u RS i druga lica, u skladu sa drugim zakonom ili potvrđenim međunarodnim ugovorom, ako ispunjavaju uslove da budu korisnici prava na novčanu socijalnu pomoć ili su korisnici prava na dečji dodatak, kao i članovi njihove porodice, odnosno zajedničkog domaćinstva. Isto pravo mogu da ostvare i ukoliko ne ispunjavaju uslove da budu korisnici prava na novčanu socijalnu pomoć ili na dečji dodatak, ali bi zbog plaćanja pravne pomoći iz sopstvenih prihoda, ispunili uslove da postanu korisnici prava na novčanu socijalnu pomoć ili na dečji dodatak.

Pravo na besplatnog advokata imaju deca koja su zaštićena uslugom smeštaja u sistemu socijalne zaštite, kao i

deca i mladi kojima je usluga socijalnog smeštaja prestala do navršene 26. godine života, osobe kojima je izrečena mera obaveznog psihijatrijskog lečenja, žrtve porodičnog nasilja, torture, nečovečnog ili ponižavajućeg postupanja, kažnjavanja ili trgovine ljudima.

• NACRT ZAKONA O PRAVIMA DETETA I ZAŠTITNIKU PRAVA DETETA

[Planom rada Vlade Republike Srbije za 2021. godinu](#) predviđeno je da se među aktima koje Vlada predlaže Narodnoj skupštini nađe i Predlog zakona o pravima deteta i Zaštitniku prava deteta, sa rokom do kraja oktobra 2021. godine. Planovi za 2018. i 2019. godinu predviđali su usvajanje ovog zakona, što se nije ostvarilo. Tako je planom rada Vlade za 2020. godinu, ovo bitno pitanje bilo izostavljeno. Preostaje da se vidi da li će konačno tokom 2021. godine doći do usvajanja krovnog zakona u oblasti prava deteta.

Nakon javne rasprave o Predlogu zakona o pravima deteta i Zaštitniku prava deteta koju je sprovelo Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja (MR-ZBSP) u periodu od 5. do 26. juna 2019. godine, ostalo je samo obećanje da će on biti usvojen do kraja 2019. godine. Ujedno je najavljeno da će pojedini delovi zakona imati odloženu primenu, kao što je to slučaj sa ustanovljavanjem institucije Zaštitnika prava deteta i dr. Međutim, u 2020. godini Srbija je ostala bez krovnog zakona u oblasti prava deteta.

Usvajanjem ovog važnog zakona Srbija bi ispunila jednu od međunarodnih obaveza proisteklih iz članstva u Save-tu Evrope. Ujedno, država je tu obavezu preuzela i pred Komitetom za prava deteta UN.

Osnovni ciljevi ovog zakona su sledeći: ostvarivanje prava deteta i utvrđivanje obaveza organa javne vlasti pravnih i fizičkih lica radi ostvarivanja prava deteta, načini i postupci zaštite prava deteta; uspostavljanje i regulisanje rada Zaštitnika prava deteta, kao nezavisne institucije za promociju, unapređenje, zaštitu i ostvarivanje prava deteta; uspostavljanje jedinstvenih kriterijuma i standarda za ostvarivanje najboljeg interesa deteta u svim oblastima života i razvoja deteta i stvaranje uslova za njihovu primenu; uspostavljanje mera za ostvarivanje i zaštitu prava deteta; utvrđivanje posebnih prava deteta i osnovnih načela u postupcima u kojima deca učestvuju pred sudovima, državnim organima i drugim organizacijama koja vrše javna ovlašćenja i dr.

U rad radne grupe nisu bili uključeni predstavnici organizacija civilnog društva koji deluju u oblasti prava deteta, već su samo dobili mogućnost da učestvuju u javnoj raspravi.

Na sednici Odbora za prava deteta, održanoj u aprilu ove godine, članovi su informisani da se radi na Nacrtu Zakona o pravima deteta i Zaštitniku prava deteta, što ukazuje na to da će prethodni Nacrt zakona, koji je ocenjen od strane Saveta Evrope kao izuzetno dobar, biti izmenjen.

• PREDLOG ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA PORODIČNOG ZAKONA

Planom rada Vlade Republike Srbije za 2021. godinu predviđeno je da će Vlada predložiti Narodnoj skupštini Predlog zakona o izmenama i dopunama Porodičnog zakona do marta 2021. godine, što je već bilo predviđeno Planom rada za 2019. i 2020. godinu, ali ne i ostvareno. Uprkos predviđenom roku, do kraja juna 2021. godine, ovaj Predlog zakona se nije našao u proceduri Narodne

skupštine. Međutim, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog u saradnji sa Ministarstvom za brigu o porodici i demografiju uputilo je javni poziv za interesovanim organizacijama civilnog društva za članstvo u Radnoj grupi za izradu teksta Nacrta zakona o izmenama i dopunama Porodičnog zakona. Rok za prijavu bio je 4. jun 2021. godine, a među članovima se nalaze i predstavnici civilnog sektora. Cilj je da se Porodični zakon prilagodi potrebama na koje ukazuju iskustva stečena tokom njegove primene, unaprede odredbe koje nisu funkcionalne, ali i da se one usklade sa drugim zakonima kao što su Zakon o socijalnoj zaštiti i Zakon o izmenama i dopunama Zakona o finansijskoj podršci porodici sa decom (koji će biti u primeni od 1. jula 2021).

• PREDLOG ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O SOCIJALNOJ ZAŠTITI

Planom rada Vlade Republike Srbije za 2021. godinu, kao i za prethodne dve godine, predviđeno je da će Vlada predložiti Narodnoj skupštini Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o socijalnoj zaštiti do decembra 2021. godine. Preostaje da se vidi, da li će se on zaista i naći u skupštinskoj proceduri do kraja tekuće godine.

Prvi sastanak Radne grupe za izradu Nacrta zakona o izmenama i dopunama Zakona o socijalnoj zaštiti održan je 5. marta 2021. godine, a u narednom periodu se očekuje nastavak rada na izmena i dopunama ovog zakona.

• PREDLOG ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O MALOLETNIM UČINIOCIMA KRIVIČNIH DELA I KRIVIČNOPRAVNOJ ZAŠTITI MALOLETNIH LICA

Planom rada Vlade Republike Srbije za 2021. godinu predviđeno je da će među aktima koje Vlada predlaže Narodnoj skupštini biti i Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica, kao što je to bilo predviđeno

i Planovima rada za 2019. i 2020. godinu. Ujedno, revidiranim AP za Poglavlje 23 iz jula 2020. godine, država je preuzela obavezu da će usvojiti izmene i dopune pomenutog zakona, koje će obezbediti efikasnu primenu vaspitnih naloga u IV kvartalu 2020, što još uvek nije ostvareno.

Kao cilj izmene i dopune ovog zakona navodi se usklađivanje sa Zakonikom o krivičnom postupku, Zakonom o prekršajima i Zakonom o izvršenju krivičnih sankcija Republike Srbije, kao i usklađivanje sa međunarodnim konvencijama koje regulišu prava deteta.

Ministarstvo pravde je 16. aprila 2021. godine formiralo Radnu grupu za izradu radnog teksta Zakona o izmenama i dopunama Zakona o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica, koja je do juna održala četiri sastanka. Pored predstavnika pravosudnih organa, nadležnih ministarstava i stručnih institucija, jedna od članica Radne grupe je i direktorka CPD-a Jasmina Miković, koja je aktivno učestvovala na sastancima sa konkretnim predlozima za usklađivanje pojedinih odredaba važećeg zakona sa međunarodnim dokumentima.

Zakon je donet pre više od petnaest godina i bez obzira na određene pravno-tehničke nedostatke, kao i pojedina očigledno nedovoljno dobra rešenja, u međuvremenu nije menjan. Povod za rad na izmenama i dopunama ovog Zakona je i obaveza države prema revidiranom Akcionim planom za Poglavlje 23 – Pravosuđe i osnovna prava kojom je predviđeno preispitivanje vrsta i sistema krivičnih sankcija za maloletnike, posebnih obaveza, novih vaspitnih naloga i dr. Pored toga, od značaja je i usklađivanje odredaba važećeg zakona sa odredbama Zakonika o krivičnom postupku, Krivičnog zakonika, Zakona o uređenju sudova, Zakona o javnom tužilaštvu, Zakona o policiji, Zakona o izvršenju krivičnih sankcija i Porodičnog zakona, kao i sa drugim međunarodnim dokumentima, a naročito sa Direktivom 2012/29/EU Evropskog parlamenta i Saveta EU, kojom se uspostavlja minimalni standardi o pravima, podršci i zaštiti žrtava kriminaliteta.

• ZAKON O ZABRANI DISKRIMINACIJE

Plan rada Vlade Republike Srbije za 2021. godinu predviđa da će se među aktima koje Vlada predlaže Narodnoj skupštini naći i Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije do decembra 2021. godine. Ustanovljeno je da će usvajanje ovog zakona dovesti do usaglašavanja domaćeg zakonodavstva sa pravom EU.

Krajem januara 2021. godine, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog objavilo je javni poziv organizacijama civilnog društva za podnošenje kandidature za članstvo u radnoj grupi za izradu Nacrta zakona o izmenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije. Posebna radna grupa za pripremu teksta Nacrta zakona o izmenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije formirana je 3. februara 2021. Dalje, 10. februara 2021. godine svi zainteresovani pozvani su da učestvuju u javnim konsultacijama koje su imale za predmet Polazne osnove za izradu teksta Nacrta zakona o izmenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije koje je izradila Radna grupa. Zainteresovani građani, privredni subjekti, predstavnici akademske zajednice, organizacije civilnog društva i drugi zainteresovani su imali mogućnost da učestvuju u javnoj raspravi o Nacrtu zakona koja je trajala u periodu od 3. do 23. marta 2021. godine kroz dostavljanje predloga i sugestija. Jedan od članova RG, oštro je osudio čitav ovaj proces, ističući brojne probleme povodom izrade izmena i dopuna zakona. Zakon o izmenama i dopunama zakona o zabrani diskriminacije kojim se uređuje opšta zabrana diskriminacije, oblici i slučajevi diskriminacije, kao i postupci zaštite od diskriminacije usvojen je 20. maja 2021. godine.

B) SVEOBUHVAATNA POLITIKA I STRATEGIJA

• NACIONALNI PLAN AKCIJE ZA DECU

Iako je ministar za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja doneo rešenje o formiranju radne grupe za izradu novog strateškog dokumenta u oblasti prava deteta u aprilu

2018. godine, do momenta pripreme ovog izveštaja ova radna grupa nije formalno započela sa radom. Ovo predstavlja veliki razlog za zabrinutost, s obzirom na činjenicu da od 2016. godine Republika Srbija nema jedinstvenu politiku u oblasti prava deteta. Da li će novoformirano Ministarstvo za brigu o porodici i demografiju imati kapacitet da nastavi davno započetu priču - i dalje je nepoznato.

• STRATEGIJA ZA PREVENCIJU I ZAŠTITU DECE OD NASILJA ZA PERIOD 2020-2023. SA AKCIONIM PLANOM ZA 2020. I 2021.

Vlada Republike Srbije je na sednici 21. maja 2020. godine Strategije za prevenciju i zaštitu dece od nasilja od 2020. do 2023. godine sa pripadajućim Akcionim planom za 2020. i 2021. godinu. Ovaj dokument predstavlja važan korak u procesu strateškog unapređenja zaštite dece od nasilja u Srbiji, posebno kada se ima u vidu to da je prethodna Nacionalna strategija za prevenciju i zaštitu dece od nasilja obuhvatala period od 2009. do 2015. godine.

Strategija definiše različite vrste nasilja i za razliku od prethodne, ona prepoznaje veći broj okruženja u kojima se nasilje dešava. U tom smislu, ukazuje i na to da telesno kažnjavanje deteta u cilju ispravljanja ili kontrole ponašanja predstavlja jedan vid zlostavljanja deteta i da kao društvo moramo imati nultu toleranciju prema tome. Dokument ističe i važnost posebne zaštite dece iz osetljivih grupa koja su često izložena višestrukim oblicima nasilja, a kao posebno ugrožene grupe dece, između ostalih, prepoznaje decu u uličnoj situaciji, decu izbeglice, decu migrante, LGBTI decu, romsku decu.

I pored nespornog značaja ovog strateškog dokumenta, ipak postoje određeni propusti koji su se dogodili tokom procesa njegovog usvajanja.

Centar za prava deteta je povodom usvajanja Strategije objavio saopštenje i sažetu analizu.

Zabrinjavajuće je da još uvek nije započeta implementacija Strategije i pratećeg Akcionog plana, s obzirom na to da Vlada RS još uvek nije obrazovala Radnu grupu za sprovođenje i praćenje Strategije, niti su imenovane organizacije civilnog društva koje učestvuju u praćenju i izveštavanju o sprovođenju.

• NACRT STRATEGIJE SOCIJALNE ZAŠTITE ZA PERIOD 2019-2025. GODINE

MRZBSP je u aprilu 2018. godine započelo proces izrade Strategije socijalne zaštite za period 2019-2025. godine i pozvalo sve zainteresovane aktere, stručnjake i profesionalce u sistemu socijalne zaštite da se aktivno uključe i daju svoj doprinos u procesu kreiranja Strategije. Do momenta pripreme ovog Biltena nismo dobili informacije o tome dokle se stiglo u pripremi ovog strateškog dokumenta. Međutim, na sastanku povodom dijaloga sa organizacijama civilnog društva koje se bave socio-ekonomskim pitanjima, ministarka za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja izjavila je da je strategija u fazi izrade.

• NACRT NACIONALNE STRATEGIJE ZA OSTVARIVANJE PRAVA ŽRTAVA I SVEDOKA KRIVIČNIH DELA ZA PERIOD 2019-2025. GODINE

Vlada Republike Srbije je na sednici 30. jula 2020. godine usvojila Nacionalnu strategiju za ostvarivanje prava žrtava i svedoka krivičnih dela za period 2020-2025. godine sa pripadajućim Akcionim planom za period 2020-2025. godine. Strategija predstavlja važan dokument čije usvajanje je proisteklo iz potrebe da se reformski procesi unapređenja položaja žrtava i svedoka planiraju i ostvare na sveobuhvatan i sistemski način u skladu sa standardima EU. Ovaj dokument predstavlja bitan korak u procesu strateškog unapređenja položaja pojedinih kategorija žrtava, pa tako i zaštite dece žrtava i svedoka krivičnih dela.

Cilj usvajanja ovog strateškog dokumenta jeste da se svim žrtvama i svedocima krivičnih dela obezbedi adekvatan nivo

procesnih prava, sistemska, stručna i dostupna pomoć i podrška i poseban nivo zaštite, i to naročito ranjivim kategorijama žrtava.

Deca su prepoznata kao posebno ranjiva kategorija žrtava, koja pored mera zaštite koje uživaju sve žrtve krivičnih dela, imaju na raspolaganju i posebne mere kao što su mogućnost audio-vizuelnog snimanja intervjua sa detetom i prihvatljivost takvog snimka u postupku izvođenja dokaza, u skladu sa zakonom; postavljanje privremenog zastupnika u situacijama kada je to neophodno; kao i postavljanje punomoćnika radi ostvarivanja prava deteta na pravnu pomoć i zastupanje. Iako ove garancije postoje još od usvajanja [Zakona o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica](#), u praksi su uočeni problemi u njihovoj primeni, i tako Strategija naglašava da je u narednom periodu potrebno sagledati doslednu primenu normativnog okvira u praksi, uočiti eventualne nedostatke i utvrditi aktivnosti za prevazilaženje nedostatka; usvojiti izmene i dopune Zakona o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica; kao i kontinuirano pratiti primenu mera zaštite i podrške deci žrtvama u praksi.

Vlada RS je donela [odluku o osnivanju Koordinacionog tela za podršku žrtvama krivičnih dela i svedocima u krivičnim postupcima](#) 22. aprila 2021. godine sa ciljem koordinacije praćenja i unapređivanja podrške žrtvama krivičnih dela i svedocima u krivičnim postupcima. Zadaci Koordinacionog tela su da prikuplja i analizira podatke o funkcionisanju Nacionalne mreže za podršku žrtvama krivičnih dela i svedocima u krivičnim postupcima; organizuje sastanke sa nadležnim organima, organizacijama civilnog društva, kao i sa akademskom zajednicom radi analize aktuelnih problema i definisanje potencijalnih rešenja; usvaja preporuke za unapređenje rada Nacionalne mreže i njen dalji razvoj, kao i da dostavlja preporuke za postupanje nadležnim institucijama; prati sprovođenje Nacionalne strategije i pratećeg Akcionog plana; da proceni potrebe za njihovim izmenama, kao i da inicira postupke izmene kod nadležnog ministarstva; saraduje sa

drugim telima zaduženim za praćenje sprovođenja povezanih strateških dokumenata; da se stara o unapređenju međunarodne saradnje u oblasti podrške žrtvama; kao i da obavlja druge poslove značajne za funkcionisanje i unapređenje Nacionalne mreže.

Strategija predviđa da će se u roku od 30 dana od dana usvajanja dokumenta, za potrebe koordinacije, praćenja i unapređenja mreže biti osnovano Koordinaciono telo za podršku žrtvama i svedocima. Međutim, ovo telo je formirano devet meseci nakon usvajanja strategije.

C) KOORDINACIJA

• SAVET ZA PRAVA DETETA VLADE REPUBLIKE SRBIJE

Savet za prava deteta nije formiran i nakon pet meseci od formiranja Vlade Republike Srbije, pa se tako nije ni sastajao u posmatranom periodu, a posebno je zabrinjavajuće što nije imao nijednu aktivnost od momenta nastupanja krize izazvane pandemijom COVID-19 u martu prošle godine. CPD je, početkom februara 2021. godine, na poziv Ministarstva za brigu o porodici i demografiju predložio direktorku CPD kao jednu od članica budućeg saziva Saveta, s tim što je još uvek nepoznat ishod. Međutim, na trećoj sednici Odbora za prava deteta rečeno je da je Savet formiran, što dalje dovodi do zabune s obzirom na to da članovi još uvek nisu obavesteni zvanično o toj odluci. Za rad ovog tela, koji su ranije podržavali MRZBSP i Kabinet ministra bez portfelja zaduženog za demografiju i populacionu politiku, nisu bila obezbeđena posebna budžetska sredstva, niti je angažovano posebno osoblje. [Revidiranim AP za Poglavlje 23](#) iz jula 2020, predviđen je budžet za rad Saveta u iznosu od 18.528 EUR za period od 2020. do 2022. godine. Ostaje otvoreno pitanje da li će predviđeni budžet biti dovoljan za obezbeđivanje odgovarajućih ljudskih i tehničkih resursa, kako bi Savet mogao efikasno da funkcioniše.

• ODBOR ZA PRAVA DETETA NARODNE SKUPŠTINE

U posmatranom periodu održane su četiri sednice Odbora za prava deteta Narodne skupštine.

Druga [sednica](#) Odbora za prava deteta na kojoj je formirana Radna grupa za inicijative, peticije, predstavke i predloge s obzirom na to da se značajan broj građana obraća Odboru, održana je 19. aprila 2021. Takođe, članovi Odbora su informisani da se pored izmena i dopuna Porodičnog zakona, u Ministarstvu za brigu o porodici i demografiju radi i na Nacrtu zakona o pravima deteta i Zaštitniku prava deteta.

Treća [sednica](#) organizovana je 27. maja 2021. Članovi su se informisali o radu Ministarstva za brigu o porodici i demografiju, i upoznali sa činjenicom da se radi na pripremi Nacrta zakona o izmenama i dopunama Zakona o finansijskoj podršci porodicama sa decom, Porodičnog zakona i Zakona o pravima deteta, kao i sa činjenicom da je formiran Savet za prava deteta na čijem je čelu ministar Ratko Dmitrović. Odbor je usvojio Izveštaj o radu Ministarstva za brigu o porodici i demografiju koji obuhvata informacije o radu u dva perioda, od oktobra do decembra 2020. godine i od januara do marta 2021. godine.

Na četvrtoj [sednici](#) održanoj 21. juna 2021. godine, članovi Odbora razmatrali su Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o finansijskoj podršci porodici sa decom koji je jednoglasno usvojen.

Peta [sednica](#), na kojoj je razmotreno obeležavanje meseca roditeljstva (jul), održana je 30. juna 2021. godine. Članovi su istakli važnost podsticajnog roditeljstva i učenja kroz igru. Poseban akcenat je stavljen na podršku roditeljstvu i naglašeno je da podrška roditelja treba da se vrši na lokalnom nivou.

• SAVET ZA PRAĆENJE I UNAPREĐENJE RADA ORGANA KRIVIČNOG POSTUPKA I IZVRŠENJA KRIVIČNIH SANKCIJA PREMA MALOLETNICIMA

U prvom kvartalu 2021. godine, Savet za maloletnike održao je dve sednice i jedan radni sastanak. Na prvoj sednici koja je održana 1. februara 2021. godine, članovi Saveta su razmatrali i usvojili predlog da se Savet obrati medijima zbog senzacionalističkog načina izveštavanja o deci, kojim se neretko krše prava deteta. U vezi s tim, Savet je uputio otvoreno pismo Regulatornom telu za elektronske medije, udruženjima novinara Republike Srbije, javnom servisu Srbije, medijima sa nacionalnom frekvencijom, kao i elektronskim i štampanim medijima Srbije, apelujući na potrebu za promenom prilikom izveštavanja u javnim sredstvima informisanja o događajima gde su i deca akteri, pa tako i o postupcima gde su deca učesnici bilo kao svedoci, žrtve ili učinioci krivičnih dela. Izveštavanje sa negativnom konotacijom dovodi do stigmatizacije dece, sekundarne i tercijalne viktimizacije. Takođe, ovakav način izveštavanja loše utiče na razvoj dece.

Da je povreda prava i interesa deteta u izveštavanju medija čest slučaj, potvrđuje i pokretanje postupka Zaštitnika građana o povredi prava deteta i otkrivanju identiteta žrtava, u kom je utvrđena povreda ovih prava.

Na drugoj sednici, održanoj 1. marta 2021. godine, bio je razmatran nacrt Izveštaja o radu Saveta i diskutovano se o potencijalnim temama za sastanak sa REM-om i materijalima koji će im biti dostavljeni, kao i potreba ažuriranja internet stranice Saveta.

Na radnom sastanku, održanom 15. marta 2021. godine, prisutni članovi Saveta su razmatrali i usaglasili oko agende za predstojeći sastanak sa REM-om, planiranim za 29. mart 2021. godine.

Na sednici Saveta održanoj 21. juna 2021. godine, raspravljalo se o aktuelnom radu na izmenama i dopunama

Zakona o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica.

• SAVET ZA PRAĆENJE PRIMENE PREPORUKA UN ZA LJUDSKA PRAVA

Planom rada Vlade Republike Srbije za 2021. godinu predviđeno je da će novoformirano Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog predložiti Narodnoj skupštini Odluku o obrazovanju Saveta za praćenje primene preporuka UN za ljudska prava, sa rokom do februara 2021. godine, što se u posmatranom periodu nije dogodilo. Inače, Savet se nije sastajao tokom 2020. godine.

Ovaj Savet kao međuresorno telo kontinuirano je pratilo sprovođenje obaveza koje je Srbija preuzela u oblasti zaštite i unapređenja stanja ljudskih prava, a na svoje sednice je redovno pozivalo predstavnike organizacija civilnog društva, što svakako predstavlja primer pozitivne prakse.

• SAVET ZA SPROVOĐENJE AKCIONOG PLANA ZA POGHLAVLJE 23

U okviru procesa evropskih integracija, Savet za sprovođenje Akcionog plana za Poglavlje 23 prati primenu aktivnosti sadržanih u Akcionom planu, pokreće mehanizam ranog uzbunjivanja u slučaju zastoja i drugih problema u realizaciji i koordinira procese izveštavanja. Ministarstvo pravde Republike Srbije obavestilo je 5. juna 2020. godine Radnu grupu Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji za Poglavlje 23 o završetku konsultativnog procesa povodom izmene Akcionog plana za Poglavlje 23. Radnoj grupi dostavljen je Izveštaj o javnim konsultacijama sa NKEU koji se odnosi na drugi ciklus konsultacija, a po zahtevu grupe i poslednja verzija Akcionog plana za Poglavlje 23. Međutim, za radnu grupu izrazito je zabrinjavajući odnos prema razmatranju komentara na deo Akcionog plana za Poglavlje 23 koji se odnosi na pravosuđe. Iako je prikazan veliki procenat

prihvaćenosti predloga, pojedini bitni predlozi nisu u celosti uneti u novi tekst Akcionog plana ili nisu adekvatno uneti, čime se menja njihova suština. Kao pozitivan rezultat javnih konsultacija ističe se usvajanje velikog broja komentara civilnog društva i unapređenje aktivnosti koje se odnose na slobodu medija, zabranu diskriminacije i procesne garancije. Dodatno, kada je reč o komentarima civilnog društva za deo koji se odnosi na borbu protiv korupcije, procenat komentara koji nisu prihvaćeni je skoro 70%.

U skladu s tim, pozvano je Ministarstvo pravde da razmotri komentare Radne grupe NKEU za Poglavlje 23 za delove dokumenta koji se odnose na pravosuđe i borbu protiv korupcije, posebno u pogledu izrade teksta amandmana na deo Ustava o pravosuđu i dobijanje mišljenja Venecijanske komisije, pristupa informacijama od javnog značaja i prevencije korupcije u javnim nabavkama.

Revidirani Akциони plan za Poglavlje 23 - pravosuđe i osnovna prava, usvojen u julu 2020. godine, daje presek stanja prava deteta u RS i definiše aktivnosti koje će se sprovoditi sa ciljem unapređenja prava deteta, kao što je jačanje Saveta za prava deteta, Saveta za maloletnike i druge aktivnosti u oblasti socijalne zaštite, pravosuđa po meri deteta i dr.

Podgrupa za pravosuđe Radne grupe Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji za Poglavlje 23 objavila je u aprilu saopštenje „Bez suštinske promene ponašanja javnih funkcionera i poslanika nema vladavine prava“, a povodom niza aktivnosti Vlade na formalnom sprovođenju Akcionog plana za Poglavlje 23, upozoravajući da isključivo formalno ispunjavanje merila bez suštinske promene ponašanja, ne dovodi do unapređivanja vladavine prava i poštovanja principa podele vlasti.

Dalje, nedavno je zatvorena javna rasprava o Nacrtu Zakona o Zaštitniku građana, čije usvajanje je predviđeno Akcionim planom za Poglavlje 23, radi jačanja nezavisnosti i efikasnosti rada ove institucije, a u skladu sa

međunarodnim preporukama. Pre toga, predstavnici RG NKEU za Poglavlje 23, YUKOM i Beogradski centar za ljudska prava smatrali su da je pre usvajanja Nacrta zakona o Zaštitniku građana od strane Vlade, bitno da Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave obrazloži potpuno novi Nacrt zakona, zbog čega su organizovali Diskusiju o Nacrtu zakona o Zaštitniku građana.

Na inicijativu nekoliko članica, RG NKEU za Poglavlje 23 uputila je 14. juna 2021. godine, pismo predsedniku Narodne skupštine i predsednici nadležnog Odbora za ustavna pitanja i zakonodavstvo povodom predstojećeg rada Odbora na utvrđivanju akta amandmana na Ustav u delu koji se odnosi na pravosuđe.

Dalje, **javna rasprava o izmenama i dopunama Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja**, trajala je do srede, 16. juna 2021. godine. U Nacrtu koji je objavio MDULS prepoznata su rešenja koja mogu značajno da utiču na nivo ostvarenog prava javnosti, a dve članice Radne grupe NKEU za Poglavlje 23, Partneri za demokratske promene i Transparentnost Srbija su zajedno sa Koalicijom za slobodu pristupa informacijama **izradile predloge i komentare za izmene Nacrta**. Kako bi inicijativa imala bolji efekat, pomenuti predlozi dostavljeni su MDULS-u 16. juna 2021. godine, u ime Radne grupe NKEU za Poglavlje 23.

D) RASPODELA SREDSTAVA

U posmatranom periodu nije došlo do napretka u ovoj oblasti. I dalje je samo delimično moguće pratiti alokaciju sredstava za decu i porodice sa decom u budžetskom sistemu. Godinama je u upotrebi funkcionalna klasifikacija, ali i dalje postoje problemi, posebno na lokalnom nivou, u primeni ove klasifikacije, prevashodno kada je u pitanju kategorija socijalne zaštite. Programsko budžetiranje uvedeno je 2015. godine, na nacionalnom i lokalnom nivou. Na nacionalnom nivou, postoji program Porodičnopravna zaštita, a na lokalnom, programska aktivnost Podrška deci i porodicama sa decom, dok je na oba nivoa formiran sektor

Obrazovanja. Propisani su indikatori za praćenje učinka, ali su neophodna poboljšanja klasifikacije i indikatora, pre svega na lokalnom nivou. Stalna konferencija gradova i opština pripremila je predlog programske klasifikacije socijalne zaštite i obrazovanja sa detaljno razrađenim indikatorima učinka koji u potpunosti omogućavaju praćenje adekvatnosti, efikasnosti i pravičnosti, ali Ministarstvo finansija još uvek nije usvojilo ovaj predlog.

Trenutno ne postoji praksa participativnog budžetiranja. Ne postoji praksa javnog planiranja budžeta za decu. Takođe, ne postoji izrađena metodologija niti praksa sveobuhvatne procene budžetskih potreba za decu.

E) PRIKUPLJANJE PODATAKA

Šesti ciklus MICS istraživanja (MICS 6) u Srbiji sprovedeno je od septembra do novembra 2019. godine, a rezultati su objavljeni 27. oktobra 2020. godine.

Završni sastanak terenskog dela Istraživanja višestrukih pokazatelja (MICS¹ u Srbiji) održan je 24. januara 2020. godine, na kom se govorilo o metodološkim i organizacionim pitanjima značajnim za istraživanje, izazovima sa kojima su se timovi susretali tokom terenskog dela istraživanja, kao i predlozima i preporukama za unapređenje narednog, sedmog, ciklusa MICS-a. Prethodno MICS istraživanje sprovedeno je 2014. godine.

Cilj ovog istraživanja jeste da se pomogne u obezbeđivanju pokazatelja koji ne postoje u administrativnim izvorima i podacima iz drugih istraživanja. Ovim istraživanjem su prikupljeni različiti pokazatelji o položaju, pre svega, žena i dece, zatim o položaju porodica, marginalizovanih grupa stanovništva, itd.

Istraživanje je sprovedeno kroz zajedničku saradnju Delegacije EU u Srbiji, UNFP-a, UNICEF-a i RZS-a.

¹ Multiple Indicator Cluster Surveys, odnosno Istraživanje višestrukih pokazatelja (o položaju žena i dece)

F) NEZAVISNO PRAĆENJE

S obzirom na to da je MRZBSP pripremila Nacrt Zakona o pravima deteta i Zaštitniku prava deteta, u narednom periodu treba obratiti posebnu pažnju na to da se u slučaju usvajanja ovog zakona i uspostavljanja institucije Zaštitnika prava deteta, obezbedi i nezavisnost ovog tela koje bi imalo na raspolaganju adekvatne ljudske, tehničke i finansijske resurse potrebne za njegovo samostalno funkcionisanje, kako bi deca zaista imala svog zaštitnika kao instituciju kojoj mogu da se obraćaju samostalno, u postupku i na način prilagođen deci, u skladu sa međunarodnim standardima.

G) ŠIRENJE INFORMACIJA, PODIZANJE SVESTI I OBUKA

U pojedinim oblastima se kroz različite projektne aktivnosti sprovode programi za podizanje svesti i obuke koje se odnose na Konvenciju o pravima deteta, kao i medijske kampanje, ali i dalje to nije urađeno na sistemskom nivou, a pojedine grupe dece su ili potpuno izostavljene ili nemaju pristup ovim materijalima i nisu svesne svojih prava sadržanih u Konvenciji o pravima deteta.

3. DEFINICIJA DETETA

U zakonodavstvu Srbije nema opštevažeće definicije deteta - ona se može izvesti posredno iz člana 37 Ustava i člana 11 Porodičnog zakona, kojima je predviđeno da se punoletstvo stiče sa navršenih 18 godina. Ovo pitanje je neophodno regulisati sveobuhvatnim Zakonom o pravima deteta i Zaštitniku prava deteta.

Nacrt Zakona o pravima deteta i Zaštitniku prava deteta predviđa da je dete svako ljudsko biće od rođenja do navršenih 18 godina, te da osoba mlađa od 18 godina zadržava status deteta i ostvaruje prava po ovom zakonu, bez obzira na sticanje posebnih prava i obaveza na osnovu drugih zakona i odluka nadležnih organa, uvek kada je to u njegovom/njenom najboljem interesu.

4. OPŠTI PRINCIPI

• NEDISKRIMINACIJA

Diskriminacija i neprihvatanje različitosti i dalje su široko rasprostranjeni u našem društvu, a nedostatak kampanji za podizanje svesti javnosti o ovim temama kao posledicu ima i dalje izražene negativne stavove prema pripadnicima pojedinih ranjivih grupa, kao što su romska deca, deca sa smetnjama u razvoju, deca pripadnici nacionalnih manjina, deca izbeglice i tražioci azila, deca u uličnim situacijama, deca pripadnici LGBTI, deca u udaljenim ruralnim područjima, ali i druge grupe dece (deca učinioci krivičnih dela, deca zaražena HIV/AIDS-om), kao da i dalje ne postoji efikasan mehanizam koji bi adresirao ova pitanja. Deca u ruralnim oblastima još uvek nemaju pristup kvalitetnom obrazovanju i adekvatnoj zdravstvenoj zaštiti.

Postojeći propisi o zabrani diskriminacije se nedovoljno primenjuju. Formirana je radna grupa za pripremu nove antidiskriminacione strategije, ali još uvek nije poznat plan i dinamika njenog rada. Takođe, potrebno je uspostaviti mehanizam, odnosno doneti akt kojim bi deci bilo omogućeno da u slučajevima diskriminacije samostalno podnose pritužbe povereniku za zaštitu ravnopravnosti.

Nacrt Zakona o pravima deteta i Zaštitniku prava deteta sadrži sveobuhvatnu odredbu o pravu na nediskriminaciju i predviđa da je zabranjena neposredna i posredna diskriminacija deteta ili grupe dece, njihovih roditelja, staratelja, hranitelja, članova detetove porodice i detetu bliskih lica, koja se zasniva na rasi, boji kože, precima, državljanstvu, nacionalnoj pripadnosti ili etničkom poreklu, jeziku, verskim ili političkim ubeđenjima, polu, rodnom identitetu, seksualnoj orijentaciji, imovnom stanju, rođenju, genetskim osobenostima, zdravstvenom stanju, invaliditetu, bračnom i porodičnom statusu, osuđivanosti, starosnom dobu, izgledu, članstvu u političkim, sindikalnim i

drugim organizacijama i drugim stvarnim, odnosno pretpostavljenim ličnim svojstvima deteta, njegovog/njenih roditelja, staratelja ili članova porodice. Takođe, njime je predviđena obaveza organa javne vlasti da preduzmu sve mere kako bi se obezbedila zaštita deteta od svih oblika diskriminacije, njegovih/njenih roditelja, članova njihove porodice, odnosno lica koja se o detetu staraju ili detetu bliskih lica, kulturne ili etničke grupe kojoj dete pripada.

Zakon o zabrani diskriminacije naglašava da svako dete ima jednaka prava i zaštitu u porodici, društvu i državi bez obzira na lična svojstva koja poseduje, ili lična svojstva roditelja, staratelja ili članova porodice. Diskriminacija deteta po bilo kom osnovu - zdravstvenom stanju, invaliditetu, seksualnoj orijentaciji, rodnom identitetu, polnim karakteristikama, etničkom poreklu, nacionalnoj pripadnosti, bračnom, odnosno vanbračnom rođenju je zabranjena, kao i javno pozivanje na davanje prednosti deci jednog pola u odnosu na decu drugog pola, kao i pravljenje razlike prema zdravstvenom stanju, invaliditetu, seksualnoj orijentaciji, rodnom identitetu, polnim karakteristikama, etničkom poreklu, nacionalnoj pripadnosti, imovnom stanju, profesiji i drugim obeležjima društvenog položaja, aktivnostima, izraženom mišljenju ili uverenju detetovih roditelja, odnosno staratelja i članova porodice.

• NAJBOLJI INTERESI DETETA

U **Porodičnom zakonu** princip najboljeg interesa deteta nije na adekvatan način normativno konkretizovan i procesno operacionalizovan, tako da su njegovi praktični dometi nejasni i fluidni. Tako na primer, u Porodičnom zakonu najbolji interes deteta nije koncipiran kao samostalno supstancijalno pravo deteta, zbog čega se postojanje ovog prava posredno izvodi, odnosno samo pravo proizlazi iz dužnosti onih koji donose odluke koje se tiču deteta da to čine u najboljem interesu deteta.

Nedostaje i izričito pravilo koje naglašava da najbolji interes deteta ima prioritet, odnosno da je od prvenstvenog

značaja u odnosu na druge faktore koji se uzimaju u obzir prilikom odluka koje donose nadležni organi.

U Porodičnom zakonu takođe nisu uspostavljene adekvatne procesne garancije koje bi obezbedile pravilnu procenu i utvrđivanje najboljeg interesa deteta. U pravnoj praksi glavna karakteristika primene principa najboljeg interesa deteta u sudskim i upravnim postupcima koji se tiču deteta jeste diskrecioni model, što je posledica nepostojanja propisa koji regulišu način i procedure koje se primenjuju u proceni i utvrđivanju najboljeg interesa deteta. Nedostaju propisi o ključnim elementima za procenu najboljih interesa deteta, nije propisana dužnost donosilaca odluka da u odluci koju donose detaljno obrazlože svaki svoj korak u proceni i utvrđivanju najboljeg interesa deteta.

U tom smislu, potrebno je izvršiti odgovarajuće izmene Porodičnog zakona, na kojima je tokom 2018. godine radila ekspertska radna grupa koju je formiralo MRZBSP, nakon čega je rad na ovom pitanju obustavljen. Organizacijama civilnog društva bio je upućen javni poziv za članstvo u Radnoj grupi za izradu teksta Nacrta zakona o izmenama i dopunama Porodičnog zakona sa rokom prijave do 4. juna 2021. godine, tako da su u novoformiranoj RG zastupljeni i predstavnici civilnog sektora.

Što se tiče **Nacrta Zakona o pravima deteta i Zaštitniku prava deteta**, predviđeno je da su u svim radnjama koje se tiču deteta i odlukama koje se u vezi sa tim donose, organi javne vlasti, pravna i fizička lica dužni da postupaju rukovodeći se najboljim interesima deteta. U utvrđivanju najboljih interesa deteta, organi javne vlasti, pravna i fizička lica dužni su da utvrde mišljenje deteta i da mu posvete dužnu pažnju, imajući u vidu uzrast i zrelost deteta.

U tekstu Nacrta propisuje se i niz elemenata na osnovu kojih se utvrđuje najbolji interes deteta i predviđa obaveza organa javne vlasti da uspostave posebne standarde za procenu i utvrđivanje najboljih interesa deteta u oblastima

iz svoje nadležnosti, kao i da u tu svrhu po potrebi pribavljaju nezavisno stručno mišljenje, a obavezno u situacijama kada o tome šta je najbolji interes deteta postoji spor.

Ovom odredbom je potrebno predvideti i dužnost donosilaca odluka da u odluci detaljno obrazlože svoje korake u proceni i utvrđivanju najboljeg interesa deteta, te propisati dužnost suda/upravnog organa da u obrazloženju odluke navede sve činjenice i okolnosti u kojima se dete nalazi, elemente koji su bili relevantni za procenu najboljih interesa deteta, sadržaj svakog elementa i način na koji je sagledan njihov međusobni odnos, kao i procenu mogućeg pozitivnog i negativnog uticaja odluke na dete.

• PRAVO NA ŽIVOT, OPSTANAK I RAZVOJ

Nacrtom Zakona o pravima deteta i Zaštitniku prava deteta predviđa se da svako dete ima pravo na život i razvoj u zdravoj i bezbednoj sredini, kao i da organi javne vlasti imaju obavezu da podržavaju stvaranje i obezbeđivanje sigurnog i zdravog socijalnog okruženja. Takođe, predviđeno je da svako dete ima pravo na pristup merama koje mu omogućavaju da razvije svoj puni potencijal, a organi javne vlasti obavezu da obezbede svoj deci najviši mogući životni standard i zaštitu od svih oblika nasilja, zlostavljanja i zanemarivanja, eksploatacije, upotrebe narkotika, duvana, alkohola i drugih štetnih supstanci, kao i od izlaganja pornografiji i drugim štetnim informacijama, zaštitu bezbednosti, uključujući i bezbednost kretanja, zaštitu od svih drugih uticaja štetnih po razvoj deteta, uključujući štetne tradicionalne, kulturne i religijske prakse.

• POŠTOVANJE MIŠLJENJA I STAVOVA DETETA - PRAVO NA PARTICIPACIJU

Pojedina zakonska rešenja koja se tiču prava deteta na participaciju nisu u skladu sa standardima Konvencije o pravima deteta. Pre svega, pravo deteta na slobodno

izražavanje mišljenja nije garantovano kao opšte pravo deteta i nema nijedne odredbe kojom se izričito propisuje dužnost roditelja, nastavnika, zdravstvenih radnika i zaposlenih u drugim institucijama, u kojima dete ostvaruje svoja prava, da detetu pruže sve potrebne informacije kako bi ono napravilo adekvatan izbor. Takođe, ne postoje ni odredbe koje bi obavezivale roditelje i zaposlene u državnim institucijama da detetu omoguće izražavanje mišljenja koje će uzeti u obzir i posvetiti mu dužnu pažnju. Posebno negativne efekte izaziva propust zakonodavca da normativno konkretizuje pravo deteta na slobodno izražavanje mišljenja u odnosu na ona pitanja iz svakodnevnog života o kojima se uobičajeno odlučuje u okviru porodice.

Iako se o najvećem broju pitanja koja se tiču deteta odlučuje upravo u porodici, nijednom odredbom **Porodičnog zakona** nije predviđena obaveza i odgovornost roditelja da detetu pruže relevantne informacije povodom važnih odluka koje odrasli članovi porodice donose, da mu omoguće izražavanje mišljenja o svim aspektima tih odluka i da mišljenje koje je dete izrazilo uzmu u obzir prilikom donošenja tih odluka.

Odredbama Porodičnog zakona nije izričito propisano da dete ima pravo, ali ne i dužnost, da izrazi svoje mišljenje, niti je nametnuta obaveza sudu, odnosno upravnom organu, da o tome obavesti dete. U Porodičnom zakonu ne postoje upućujuća pravila u pogledu tehnika koje sud treba da primeni prilikom utvrđivanja mišljenja deteta, u situacijama kada dete neposredno izražava mišljenje pred sudom.

U tom smislu, potrebno je izvršiti odgovarajuće izmene Porodičnog zakona.

Nacrtom Zakona o pravima deteta i Zaštitniku prava deteta predviđeno je da svako dete, bez obzira na uzrast, ukoliko to želi, ima pravo da slobodno izrazi svoje mišljenje o svim pitanjima koja ga se tiču, kao i to da organi javne vlasti, pravna i fizička lica u svim sudskim, upravnim

i drugim postupcima u kojima se odlučuje o pravima deteta ili čiji ishod bi mogao da utiče na njegova prava, pribavljaju mišljenje deteta koje je prethodno u punom obimu informisano na njemu/njoj razumljiv način.

Takođe, ovaj nacrt predviđa da se detetu mora obezbediti da u ovim postupcima izrazi svoje mišljenje neposredno ili preko zastupnika, uz podršku školskog psihologa, stručnjaka organa starateljstva, porodičnog savetovališta ili druge odgovarajuće ustanove ili organizacije i u prisustvu lica koje samo izabere, osim ako je to u suprotnosti sa najboljim interesima deteta.

Organi javne vlasti, pravna i fizička lica, u obavezi su da sa dužnom pažnjom razmotre mišljenje deteta u svim stvarima koje ga se tiču, imajući u vidu uzrast, razvojne mogućnosti i komunikacione i druge sposobnosti i potrebe deteta. Organi javne vlasti dužni su da u svojoj odluci detaljno obrazlože kako su utvrdili mišljenje deteta i razloge zbog kojih su ga uvažili, odnosno nisu uvažili, i o tome obaveste dete na način prilagođen uzrastu, razvojnim mogućnostima i komunikacionim i drugim sposobnostima i potrebama deteta. Posebno je važna odredba koja predviđa da propuštanje organa vlasti da postupi u skladu sa navedenim dužnostima predstavlja bitnu povredu odredaba postupka.

Iako je pravo deteta na mišljenje i uvažavanje mišljenja, kao individualno pravo svakog deteta, dobro regulisano ovim nacrtom, širim tumačenjem člana 12 Konvencije o pravima deteta dolazi se do pitanja participacije dece u javnom životu, kao i potrebe da organi javne vlasti konsultuju decu u kreiranju javnih politika. Zato je ovom zakonu potrebno dodati odredbu koja bi regulisala i pravo dece kao grupe da u različitim prilikama i različitim okruženjima izraze svoje mišljenje i na taj način budu aktivni akteri u porodici i društvu, odnosno u privatnom i javnom životu.

5. GRAĐANSKA PRAVA I SLOBODE

Nacrt Zakona o pravima deteta i Zaštitniku prava deteta sadrži celo poglavlje posvećeno građanskim pravima i slobodama i predviđa čitav niz prava, kao što su: pravo na lični i porodični identitet, pravo na očuvanje identiteta, pravo na privatnost, pravo na slobodu izražavanja, pravo na slobodu mišljenja, savesti i veroispovesti, pravo na slobodu udruživanja i pravo na pristup informacijama.

U prethodnom periodu nije došlo do unapređenja primene propisa koji osiguravaju upis deteta u matične knjige odmah po rođenju, u slučaju da roditelji ne poseduju lična dokumenta i u vezi sa pokretanjem postupka za utvrđivanje državljanstva dece čiji su roditelji bez državljanstva ili čije državljanstvo nije poznato. Potrebno je unaprediti i sistem prikupljanja podataka koji se odnose na slučajeve dece čiji su roditelji bez državljanstva, a naročito tražilaca azila i migranata.

6. NASILJE NAD DECOM

• TELESNO KAŽNJAVANJE DECE

Izričita zabrana telesnog kažnjavanja dece i dalje nije predviđena zakonom. Zainteresovanim organizacijama civilnog društva je bio upućen javni poziv za članstvo u Radnoj grupi za izradu teksta Nacrta zakona o izmenama i dopunama Porodičnog zakona. Predviđeno je da će izmenama i dopunama ovog zakona biti uvedena i eksplicitna zabrana telesnog kažnjavanja dece u svim sredinama. Takođe, uz uvođenje izričite zabrane u svim okruženjima, potrebno je preduzeti i niz mera u cilju promocije pozitivnih, nenasilnih i participativnih načina vaspitanja i disciplinovanja deteta kroz kampanje podizanja svesti u javnosti o štetnim efektima prakse telesnog kažnjavanja dece.

Što se tiče **Nacrta Zakona o pravima deteta i Zaštitniku prava deteta**, celo poglavlje ovog zakona je posvećeno pravu deteta na zaštitu od svih oblika nasilja. Propisana je izričita zabrana svakog oblika nasilja, zlostavljanja, zanemarivanja, iskorišćavanja, prodaje ili trgovine decom. Predviđena je definicija nasilja nad detetom pod kojom se podrazumeva svaki oblik fizičkog ili mentalnog nasilja, povređivanja ili zlostavljanja, uključujući svaki oblik telesnog disciplinovanja deteta, zapostavljanja ili nemarnog postupanja, maltretiranja ili bilo koji oblik i metod iskorišćavanja, trgovinu ili prodaju deteta. Predviđena je i zabrana mučenja (tortura) i lišavanja slobode koje predstavlja meru poslednjeg izbora kada alternativne mere nisu moguće ili nisu dale rezultate i primenjuje se isključivo radi zaštite deteta, drugih lica i javne bezbednosti i radi rehabilitacije deteta u najkraćem mogućem vremenu i uz periodične provere i pravo na žalbu. Predviđena je i izričita zabrana telesnog kažnjavanja i data je definicija ovakvog postupanja. Prilikom definisanja ove norme, potrebno je rukovoditi se Opštim komentarom 8 Komiteta za prava deteta o pravu deteta na zaštitu od telesnog

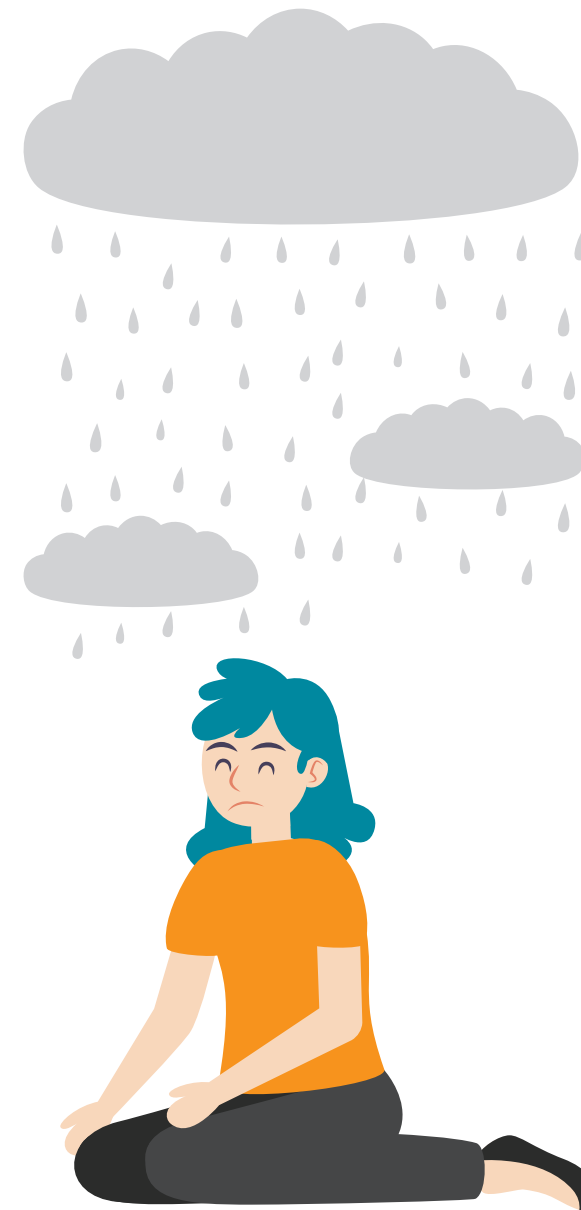
kažnjavanja i ostalih okrutnih ili ponižavajućih oblika kažnjavanja.

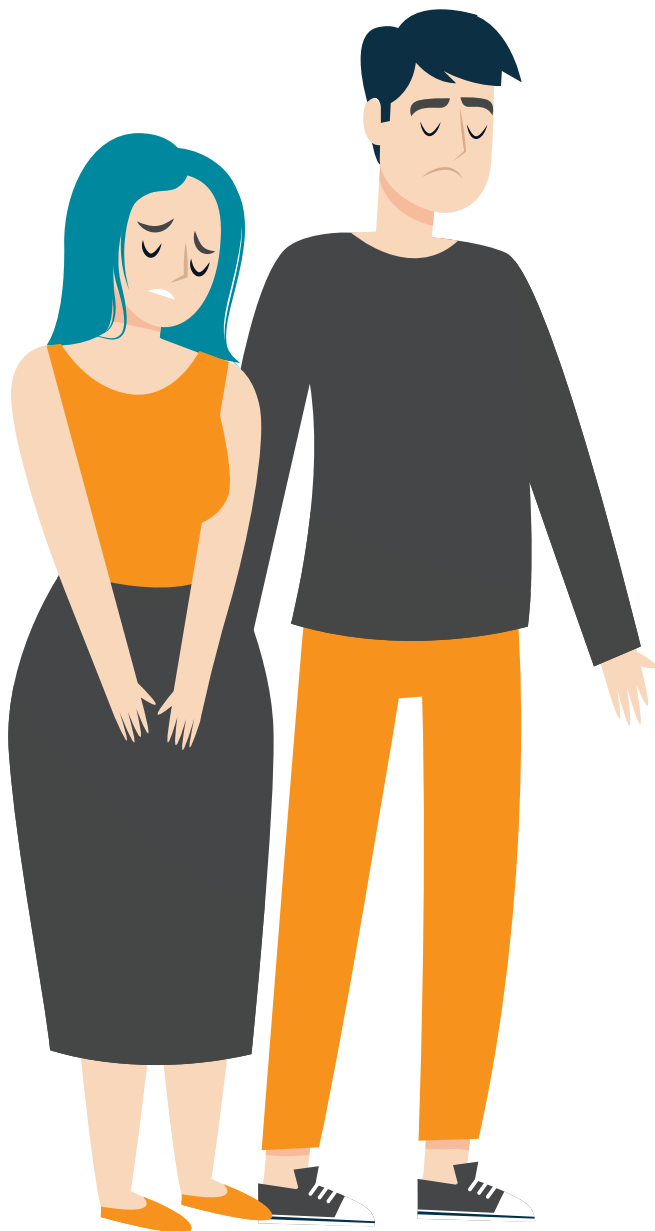
Predviđene su i posebne mere zaštite deteta od nasilja, naročito kada je dete žrtva bilo kog oblika nasilja, zlostavljanja, zanemarivanja, eksploatacije, prodaje ili trgovine decom, izloženo diskriminatorskom ili stigmatizirajućem postupanju organa javne vlasti, fizičkog ili pravnog lica, uključeno u štetne prakse opasne po život, lišeno porodičnog staranja, u sukobu sa zakonom, lišeno slobode ili izloženo drugim ograničenjima svojih prava i sloboda ili se nalazi u drugim situacijama koje su ili mogu biti rizične za njegov pravilan razvoj i njegovu dobrobit.

Predviđene su i mere planiranja i preventivne mere i obezbeđivanje stalno dostupnih i besplatnih službi podrške deci u slučaju potrebe za posebnim merama zaštite, kao što su telefonska ili internet linija za pomoć. Takođe, organi javne vlasti treba da obezbede kontinuiranu obuku o faktorima rizika po zdravlje i bezbedan život i razvoj deteta, merama prevencije i posebnim merama zaštite od nasilja za decu, roditelje, staratelje, hranitelje, usvojitelje i druga fizička lica koja podižu i neguju dete, kao i za zaposlene koji rade sa decom.

• NASILJE NAD DECOM SA SMETNJAMA U RAZVOJU NA REZIDENCIJALNOM SMEŠTAJU

Poseban problem i dalje predstavlja nasilje nad decom sa smetnjama u razvoju na rezidencijalnom smeštaju koja su segregisana, nemaju dovoljno socijalnih interakcija sa drugom decom u lokalnoj zajednici i sopstvenim porodicama, izložena su zanemarivanju, ograničavanju privatnosti, a ponekad i potencijalno neadekvatnim medicinskim tretmanima bez informisanog pristanka. Potrebno je da deca koja se nalaze u institucijama ili im je obezbeđeno alternativno zbrinjavanje adekvatnije budu informisana o postojećim mehanizmima koji im omogućavaju da prijave nasilje na jeziku koji dete razume, ali i unapređenje mehanizma za podnošenje žalbe koji je poverljiv, bezbedan i prilagođen detetu.

Izveštaj „Zaboravljena deca Srbije“ koji su 24. juna 2021. godine objavili [Disability Rights International](#) i Inicijativa za prava osoba sa mentalnim invaliditetom MDRI-S ukazuje da Srbija nije uspjela da reši pitanje teških kršenja ljudskih prava u institucijama socijalne zaštite u kojima su i dalje prisutni loši uslovi, zlostavljanje, zanemarivanje i nečovečno postupanje. Izrazito je zabrinjavajuća činjenica da deca sa smetnjama u razvoju čine oko 80% dece u institucijama koja često nisu razdvojena od odraslih osoba. Praksa smeštanja novorođenčadi i dece mlađe od tri godine u institucije je i dalje prisutna, uprkos zabrani smeštaja dece mlađe od tri godine. Rezultati istraživanja ukazuju na to da i dalje ne postoji adekvatna podrška kako bi se obezbedila mogućnost ostajanja u porodici dece sa smetnjama u razvoju i invaliditetom.

Naročito je alarmantan položaj žena i devojčica u institucijama koje su izložene kontroli rađanja bez njihovog znanja i pristanka, što može prikriti sistematsko seksualno zlostavljanje i iskorišćavanje koje se dešava u nekim institucijama. Rezultati istraživanja ukazuju na to da je deci sa smetnjama u razvoju ugroženo pravo na život, pa i ostala zagarantovana prava kao što je pravo na život u porodici, pravo na zdravstvenu zaštitu, pravo na obrazovanje. Takođe, rezultati ukazuju na to da je neophodno zaštititi decu sa smetnjama u razvoju od diskriminacije, torture, drugih vidova zloupotrebe, seksualnog zlostavljanja i uskraćivanja reproduktivnih prava, zaštititi decu od institucionalizacije tokom odrastanja.

• DEČJI BRAKOVİ

Nedavno usvojena Strategija za prevenciju i zaštitu dece od nasilja za period od 2020. do 2023. godine, sa pratećim AP, prepoznaje problem dečjih brakova i ide korak dalje time što pravi jasnu razliku između dečjih, ranih i prinudnih brakova. Definiše ih kao oblike nasilja koji predstavljaju grubo kršenje prava deteta, posebno devojčica, koji su u suprotnosti sa Konvencijom o pravima deteta. Kao jednu od mera u borbi protiv dečjih brakova, Strategija predlaže brisanje odredbe kojom se dozvoljava sklapanje maloletničkog braka

uz dozvolu suda, a kao jednu od željenih poromena, Strategija navodi razvoj usluga prevencije, direktne podrške i zaštite dece iz osetljivih grupa među kojima prepoznaje i decu iz romske populacije koja su najčešće žrtve dečjih, ranih i prinudnih brakova. Kako još uvek nije otpočela primena ove strategije, ona ostaje samo mrtvo slovo na papiru. Republika Srbija i dalje nema uspostavljen sistem za praćenje dečjih brakova, niti se podaci o slučajevima vode na osnovu etničke pripadnosti.

Nacionalna koalicija za okončanje dečjih brakova održala je dva sastanka podgrupe za normativno-sistemska podrška 20. aprila i 10. maja, i dva sastanka podgrupe za medije i vidljivost 27. aprila i 28. maja 2021. godine.

Na prvom sastanku podgrupe za normativno-sistemska podršku, razgovaralo se o predlozima aktivnosti kojima bi Koalicija trebalo da se bavi u narednom periodu. Predlozi članica Koalicije su sumirani i Gordana Stevanović-Govedarica, ekspertkinja podgrupe, ih je tokom drugog sastanka podgrupe predstavila. Ona je predloge podelila u dve grupe, tako da se prvi deo odnosi na izmene normativnih propisa odnosno konkretnih zakona, a drugi deo na strateška dokumenta.

Na prvom sastanku podgrupe za medije i vidljivost, predstavljen je medijski plan i razgovaralo se o predstojećoj kampanji, mogućim porukama, ali i samom nazivu kampanje. Dogovoreno je da sve članice Koalicije do kraja aprila dostave predlog poruka koje bi se koristile tokom kampanje. Drugi sastanak je organizovan u formi brifinga za medije tokom kojeg je predstavnicima medija predstavljen medijski plan i dogovorena dalja saradnja na promociji kampanje.

• PRAVOSUĐE PO MERI DETETA

Kada je u pitanju nasilje, veoma je važno i unapređenje sistema pravosuđa po meri deteta, naročito unapređivanje prava dece lišene slobode u ustanovama, razvoj alternativna pritvoru i institucionalnom smeštaju i pružanje podrške deci žrtvama.

7. PORODIČNA SREDINA I ALTERNATIVNA BRIGA

Nije uočen napredak u prethodnom periodu u vezi sa pronalaženjem održivih rešenja u vezi sa procesom deinstitutionalizacije. Ovde je od ključnog značaja to kako će teći proces izmena i dopuna Zakona o socijalnoj zaštiti koji zabranjuje institucionalizaciju dece ispod tri godine starosti i kako će se razvijati intenzivne usluge podrške porodicama sa brojnim i složenim potrebama i specijalizovane usluge neophodne kako za sprečavanje izmeštanja tako i za planiranje povratka deteta u porodicu. Potrebno je i usvajanje određenih pravilnika - podzakonskih akata koji bi omogućili bolju primenu Zakona o socijalnoj zaštiti.

Republika Srbija se formalno zalaže za ostvarivanje procesa deinstitutionalizacije kojim bi se zaustavilo sistemsko zlostavljanje, alarmantno stanje u praksi pokazuje da nije tako. To potvrđuje i [izjava ministarke za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja](#) kojom ukazuje da se planira jačanje kadrovskih i infrastrukturnih kapaciteta ustanova socijalne zaštite, što obuhvata izgradnju i rekonstrukciju postojećih objekata.

Deca sa smetnjama u razvoju i sa invaliditetom i dalje se u velikom broju nalaze u ustanovama – čine skoro 80% od ukupnog broja dece na smeštaju u svim ustanovama za decu i mlade. Kao posledica stigmatizacije i negativnih stavova koji su prisutni dugo godina unazad, veliki broj dece sa smetnjama u razvoju i sa invaliditetom i dalje se u institucije smešta direktno iz porodilišta. Deca sa smetnjama u razvoju na rezidencijalnom smeštaju izložena su neadekvatnim uslovima života i često su segregisana, izložena zanemarivanju i nasilju, ograničavanju privatnosti, a ponekad i potencijalno neadekvatnim medicinskim tretmanima bez informisanog pristanka.

U tom cilju, neophodno je dosledno sprovesti zabranu smeštanja dece mlađe od tri godine u rezidencijalne

ustanove. Imajući u vidu trenutno stanje, potrebno je da se napravi jasan međusektorski plan za ubrzanje procesa deinstitutionalizacije dece, posebno dece sa smetnjama u razvoju koja su nesrazmerno zastupljena u rezidencijalnim ustanovama. Da je neophodno da se usvoji Strategija deinstitutionalizacije, kao i da se deca mlađa od 3 godine ne smeštaju više u ustanove naglašava i Kancelarija za ljudska i manjinska prava u [Analizi sprovođenja Preporuka Komiteta za prava osoba sa invaliditetom u Republici Srbiji](#).

Dok se sva deca ne izmeste iz rezidencijalnih ustanova, neophodno je osigurati poštovanje svih njihovih prava u ustanovama, uključujući i pravo na zaštitu od nasilja i zanemarivanja, te dosledno ispitati svaki slučaj nasilja i zanemarivanja, utvrditi odgovornost i počinioce adekvatno kazniti. Strategija unapređenja položaja osoba sa invaliditetom u RS za period od 2020. do 2024. godine usvojena je 5. marta 2020. godine, nakon čega je tek 8. aprila 2021. usvojen i pripadajući Akcioni plan za sprovođenje Strategije u periodu od 2021. do 2022. godine. On predviđa mere i aktivnosti koje doprinose ostvarivanju tri cilja: povećanje društvene inkluzije osoba sa invaliditetom; obezbeđenje uživanja prava osoba sa invaliditetom na poslovnu sposobnost i porodični život bez diskriminacije, nasilja i zlostavljanja; kao i sistemsko uvođenje perspektive invaliditeta u donošenje, realizovanje i praćenje javnih politika.

Javne rasprave o [Nacrtu zakona o zaštiti prava korisnika usluga privremenog smeštaja u socijalnoj zaštiti](#) koji omogućava zaštitu prava korisnika usluga kao i njihovo kontinuirano osposobljavanje za samostalan život i ravnopravno učešće u društvu i [Predlogu strategije deinstitutionalizacije i razvoja usluga socijalne zaštite u zajednici za period od 2021-2026. godine](#) koja ima za cilj smanjenje broja osoba koje koriste usluge domskog smeštaja, sprovele su se od 28. aprila do 17. maja 2021. godine.

8. OBRAZOVANJE, SLOBODNO VREME I KULTURNE AKTIVNOSTI

• OBRAZOVANJE I INKLUZIVNO OBRAZOVANJE

Početakom 2021. godine nastavljeno je sa radom na izradi Predloga strategije razvoja obrazovanja i vaspitanja u Republici Srbiji do 2030. godine, tako da je organizovana javna rasprava u periodu od 19. februara do 10. marta 2021. godine. Tim povodom organizovane su dve onlajn sesije, a zainteresovane strane su imale mogućnost da dostave primedbe i predloge Ministarstvu prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, na osnovu kojih je sačinjen Izveštaj o sprovedenoj javnoj raspravi. Strategija razvoja obrazovanja i vaspitanja 2030. usvojena je 3. juna 2021. godine sa ciljem unapređivanja kvaliteta obrazovanja sa fokusom na učenika i razvoj njegovih kompetencija, kao i primeni savremenih pristupa, metoda i tehnika.

Od osnivanja Saveta za strateška pitanja i reforme u oblasti obrazovanja u decembru 2020. godine, Savet se nije sastajao.

Formirana je radna grupa koja će raditi na izmenama i dopunama Zakona o udžbenicima, sa ciljem uvođenja udžbenika od posebnog nacionalnog interesa za osnovnu i srednju školu (Srpski jezik i književnost, Istorija i Geografija). Predviđeno je da će Nacrt izmena i dopuna Zakona o udžbenicima biti pripremljen do kraja marta 2021. godine. Krajem aprila 2021. godine, ministar prosvete, nauke i tehnološkog razvoja saopštio je da je predlog izmena

i dopuna Zakona o udžbenicima spreman i da on predviđa uvođenje udžbenika za osnovnu i srednju školu od posebnog nacionalnog interesa i da se očekuje da će se naći na sednici Vlade u kratkom roku.

U cilju nastavka reformi, potrebno je jačati kapacitete interresornih komisija, ojačati lokalnu samoupravu da obezbedi usluge potrebne deci, izgraditi dobar model resursnih centra, ispitati i redefinisati uslugu ličnog pratioca, pomoći u kući, pedagoškog asistenta – odnosno ispitati da li su oni u funkciji inkluzije, ojačati kapacitete vaspitača i nastavnika za inkluzivne pedagogije – kroz tekuće programe i u studijskim programima obrazovanja za nastavnike i vaspitače.

Organizacija Ujedinjenih nacija za obrazovanje, nauku i kulturu (UNESCO), početkom marta 2021. godine, objavila je Izveštaj o globalnom praćenju obrazovanja za 2020. godinu o inkluziji i obrazovanju. U izveštaju je prepoznata korist programa asistenta za nastavu Roma. Međutim, naznačeno je da i dalje postoje negativna iskustva Roma, pogotovu siromašnije dece, u pogledu straha od odbijanja vršnjaka i nastavnika. Takođe, okvir praćenja inkluzivnog obrazovanja u Srbiji, koji je pokrenuo UNICEF, ocenjen je kao dobro razrađen okvir pogodan za usvajanje na nacionalnom nivou.

Istraživanje o uticaju pandemije KOVID-19 na porodice sa decom u Srbiji, sprovedeno u aprilu 2020. godine od strane

UNICEF-a, ukazuje da je, 99% dece, od 7 do 17 godina, imalo pristup učenju na daljinu. Deca iz ruralnih sredina, od 13 do 17 godina, imala su češće nemogućnost pristupa učenju na daljinu. Za mlađi uzrast, od 7 do 12 godina, nemogućnost pristupa učenju češće su imala deca iz domaćinstava gde su majka/staratelj nezaposleni. Takođe, postojao je i problem uključivanja dece iz osetljivih grupa u sistem obrazovanja, i tako je prema istraživanju „Praćenje načina učešća i procesa učenja učenika iz osetljivih grupa tokom ostvarivanja obrazovno-vaspitanog rada učenju na daljinu“, procenjeno da je 93% dece sa smetnjama u razvoju ili invaliditetom bilo uključeno u obrazovni sistem.

• SLOBODNO VREME I KULTURNE AKTIVNOSTI

Poseban problem predstavlja uključivanje nepraćene dece u obrazovni sistem i bolja inkluzija dece migranata, uvođenje dodatne podrške i učenje srpskog jezika.

9. POSEBNE MERE ZAŠTITE

• DECA IZBEGLICE I TRAŽIOCI AZILA

U sistemu socijalne zaštite u Srbiji nema specijalizovanih tela ili organa koji bi se bavili samo nepraćenom i razdvojenom decom izbeglicama i migrantima.

Zaštitnik građana, u funkciji NPM-a, 18. decembra 2020. godine, posetio je Dom Jovan Jovanović Zmaj i Centar za smeštaj maloletnih stranih lica bez pratnje roditelja/staratelja u Beogradu. Poseta je sprovedena radi praćenja postupanja prema deci bez pratnje i uslova u kojima oni borave. Prema informacijama Zaštitnika građana, ostvarena je uspešna saradnja sa zaposlenima u ustanovama, koji su pružili tražene informacije i omogućili obilazak i razgovor sa službenicima i smeštenom decom.

• DECA PRIPADNICI MANJINA

U prethodnom periodu nije došlo do napretka, u smislu sprovođenja kampanja koje imaju za cilj otklanjanje negativnih stavova prema Romima u društvu u celini i drugih mera za sprečavanje nasilja i govora mržnje nad Romima.

Nakon proglašenja vanrednog stanja usled pandemije COVID-19 virusom, pripadnici romske nacionalne manjine koji žive u neformalnim naseljima suočili su se sa brojnim problemima. Između ostalog, neadekvatan pristup pijaćoj vodi, loša komunalna infrastruktura i katastrofalni uslovi stanovanja doveli su Rome u posebno ugroženu kategoriju. Za određen broj romske dece praćenje onlajn obrazovnog programa bilo je nazamislivo s obzirom na

to da nemaju pristup struji, pa ni internetu. Ovi problemi reflektovali su se i na 2021. godinu, zbog čega su neophodne dodatne mere pomoći, podrške i zaštite prava pripadnika romske nacionalne manjine.

• DECA U ULIČNIM SITUACIJAMA

Nije došlo do napretka kada je u pitanju položaj dece u uličnim situacijama. Potrebno je doneti usaglašenu definiciju dece koja žive i rade na ulici, a koja će biti prihvaćena u svim relevantnim institucijama, te sistematski prikupljati podatke o deci koja žive i rade na ulici, a koji su disagregirani prema polu, uzrastu, mestu boravka. Takođe, potrebno je razviti odgovarajuće programe podrške i reintegracije dece uključene u život i rad na ulici.

• SEKSUALNA EKSPLOATACIJA I TRGOVINA LJUDIMA

Srbija još uvek nema specijalizovano sklonište za urgentni smeštaj, kao ni za smeštaj dece žrtava trgovine ljudima, niti postoje specijalizovani programi podrške za decu, već se deca smeštaju u prihvatilišta gde se nalaze deca koja su pretrpela nasilje, ali koja nisu specijalizovana za podršku deci žrtvama trgovine, ustanove za decu bez roditeljskog staranja ili u hraniteljske porodice, gde im se ne obezbeđuje neophodna specijalizovana pomoć i podrška.

Strategija prevencije i suzbijanja trgovine ljudima, posebno ženama i decom, i zaštite žrtava od 2017. do 2022. godine treba da unapredi mehanizme za identifikaciju i zaštitu dece žrtava trgovine ljudima. Ujedno, ona treba da osigura zaštitu dece žrtava kroz uspostavljanje kapaciteta za urgentno zbrinjavanje, uz unapređivanje

saradnje svih onih koji rade sa decom i razvoj specijalizovanih službi i usluga, sprovođenjem specifičnih participativnih programa za zaštitu i održivo socijalno uključivanje dece žrtava trgovine ljudima i žrtava iskorišćavanja u pornografiji i prostituciji. Posebnu pažnju trebalo bi usmeriti na decu migrante koji su u povećanom riziku od eksploatacije.

• DECA UČINIOCI KRIVIČNIH DELA

I dalje ne postoje odgovarajuće alternativne mere pritvoru, nedovoljno se primenjuju vaspitni nalozi, a na nivou lokalne zajednice, ne postoje odgovarajući programi u okviru kojih se radi kako sa maloletnim učiniocima krivičnih dela (krivično odgovornim licima koja su navršila 14 godina) tako i sa decom u sukobu sa zakonom koja su mlađa od 14. Ovakva situacija predstavlja kršenje međunarodnih standarda i razloge za zabrinutost. Postojale su različite projektne inicijative u prethodnom periodu, ali još uvek nije pronađeno održivo, sistemsko rešenje koje bi bilo u skladu sa relevantnim međunarodnim standardima.

Jedini pomak predstavlja formiranje i aktivni angažman ranije pomenutog Saveta za praćenje i unapređenje rada organa krivičnog postupka i izvršenja krivičnih sankcija prema maloletnicima.

• DECA ŽRTVE I SVEDOCI KRIVIČNIH DELA

Deca oštećeni i svedoci u krivičnom postupku i dalje nemaju nikakvu podršku iz budžeta Republike Srbije, niti iz projektnih sredstava. Ovo pitanje bi takođe trebalo urediti izmenama i dopunama Zakona o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica kako bi se pronašlo održivo rešenje za podršku deci oštećenima

i svedocima krivičnih dela u cilju smanjenja sekundarne viktimizacije i prevazilaženja pretrpljene traume.

Pomak u ovoj oblasti predstavlja formiranje i aktivna uloga Saveta za praćenje i unapređenje rada organa krivičnog postupka i izvršenja krivičnih sankcija prema maloletnicima u ovoj oblasti, kao i usvajanje Nacionalne strategije za ostvarivanje prava žrtava i svedoka krivičnih dela u Republici Srbiji za period 2020-2025. godine i pripadajućeg Akcionog plana.

• DECA SA INVALIDITETOM I SMETNJAMA U RAZVOJU

Rezultati istraživanja „Ka inkluzivnom odgovoru na pandemiju: Uticaj pandemije KOVID-19 na položaj osoba sa invaliditetom u Srbiji i preporuke za ostvarivanje i zaštitu prava ovih osoba u situacijama epidemiološkog rizika“ koje je objavila Nacionalna organizacija osoba sa invaliditetom Srbije (NOOIS) ukazuju na to da su osobe sa invaliditetom, uključujući i decu, tokom pandemije KOVID-19 bili u izrazito nepovoljnom položaju, jer propisi i strateška dokumenta nisu bili dovoljno inkluzivni i mere zaštite pretežno nisu obuhvatale ovu grupu građana, niti su im se prilagođavali. Na početku pandemije, ove osobe bile su nevidljive i njihov položaj se popravio tek nakon intervencija institucija za zaštitu ljudskih prava. Već nepovoljan pristup zdravstvenoj zaštiti, dodatno je narušen, tako su usluge zdravstvene zaštite postale još manje dostupne osobama sa invaliditetom.

AKTUELNO U CENTRU ZA PRAVA DETETA

1. TEKUĆI PROJEKTI

U periodu od aprila do juna 2021. godine, zbog situacije prouzrokovane pandemijom KOVID-19, CPD je u saradnji sa donatorima i partnerima na aktuelnim projektima realizovao sve predviđene aktivnosti u skladu sa određenim modifikacijama.

U okviru dvogodišnjeg projekta **„Pozitivno roditeljstvo“**, koji CPD sprovodi uz finansijsku podršku EU u okviru programa **Evropski instrument za demokratiju i ljudska prava u Srbiji**, održana su tri sastanka praktičara putem ZOOM platforme. Jedan je održan krajem aprila sa praktičarima iz [Niša](#), [Vranja](#) i [Leskovca](#), a preostala dva u prvoj polovini juna, sa praktičarima iz [Kraljeva](#), [Kruševca](#) i [Vrnjačke Banje](#), a potom i sa praktičarima iz [Novog Sada](#), [Subotice](#) i [Sremske Mitrovice](#). Sastanci su pokazali da je neophodno obezbediti sistemsku, preventivnu i kontinuiranu podršku roditeljima, jer se na taj način pruža i podrška deci. Zaključeno je da bez obzira na manjkavosti sistema, deca ne smeju da čekaju da se stvore idealni uslovi u svim institucijama, već profesionalci moraju biti proaktivniji i naći načina da svako u svom domenu delovanja pruži adekvatnu podršku. Takođe je nastavljeno i sa kontinuiranim pružanjem supervizijske podrške profesionalcima iz sistema socijalne zaštite koji su prošli obuke **„Pozitivno roditeljstvo“** i **„Razvod roditelja i zaštita dece za stručne radnike u pravosuđu i socijalnoj zaštiti“**. Pored toga, nastavljen je rad na promociji i administraciji [platforme za e-učenje](#), koja je nastala kao deo obuka za trenere/ice

„Pozitivno roditeljstvo“ i **„Razvod roditelja i zaštita dece“**. Pripremljen je [Bilten#3](#), u kome je dat pregled projektnih aktivnosti koje je CPD realizovao u periodu od januara do juna 2021. godine. Bilten je, takođe, promovisan i putem Fejsbuka, Instagrama, MODS-a, #Roditeljplusbatineminus i ChildHub platforme. Tokom ovog perioda, CPD je izradio publikaciju koja će obuhvatiti svedočenja dece i roditelja koji su imali iskustva u slučajevima visokokonfliktnih razvoda roditelja, a koja će biti predstavljena na regionalnoj konferenciji u oktobru 2021. godine. Predstavnicu CPD-a gostovala je u Jutarnjem programu RTS-a i tom prilikom je predstavila platformu za e-učenje i druge projektne aktivnosti. [Intervju](#) je provomisan na [Facebooku](#) i [Instagramu](#). Pored toga, objavljen je tekst u Blic Magazinu o posledicama telesnog kažnjavanja dece, u kome je takođe predstavljena i platforma za e-učenje, a tekst je objavljen na [Facebooku](#) i [Instagramu](#) CPD-a.

Nastavljen je sa realizacijom i dvogodišnji [projekat „FOCUS - Radimo zajedno za pravosudni sistem koji u centru ima prava i potrebe deteta“](#), koji je finansijski podržan u okviru **Programa Evropske unije za prava, jednakost i državljanstvo**, a sprovodi se u partnerstvu sa organizacijama Terre des hommes Mađarska, Defence for Children International Netherlands - ECPAT Holandija, Child Circle Belgija, SAPI Bugarska, Terre des hommes Rumunija i Terre des hommes Grčka. S obzirom na to da je participacija dece jedna od ključnih aktivnosti

na projektu, održana su dva sastanka Dečjeg savetodavnog odbora sa ciljem osnaživanja dece da se zalažu za pravosuđe po meri deteta. Tokom perioda izveštavanja, CPD je organizovao sastanak sa 25 ključnih stručnjaka u oblasti pravosuđa po meri deteta sa ciljem informisanja o glavnim projektnim aktivnostima i planovima. Učesnici su imali priliku da se osvrnu na napredak reforme maloletničkog pravosuđa i identifikuju oblasti koje bi trebalo dalje da se poboljšaju, posebno u kontekstu multidisciplinarnih procena.

CPD je nastavio sa realizacijom dvogodišnjeg projekta **„Unapređenje ishoda za decu u pravosudnom sistemu Srbije“** koji sprovodi uz finansijsku podršku u okviru **Programa Evropske unije za prava, jednakost i državljanstvo**, a u partnerstvu sa Međunarodnim komitetom spasa - IRC i organizacijom ASTRA - Akcija protiv trgovine ljudima. Kako su projektne aktivnosti CPD-a pretežno usmerene na učešće dece, u posmatranom periodu su održane 2 radionice Kluba DX sa ciljem pripreme članova za vršnjačku edukaciju koju će sprovesti u srednjim školama, kao i u drugim relevantnim institucijama. Održano je osam sesija za informisanje dece u saradnji sa Unijom srednjoškolaca na kojima su se mladi informisali o pravima koja imaju ukoliko dođu u kontakt sa pravosudnim sistemom, kao i dve sesije korisničke grupe na kojima su učesnici konsultovani u vezi sa delom formativne analize izrađene u okviru projekta koji se odnosi na standarde

zaštite dece od sekundarne viktimizacije i traumatizacije deteta tokom prvog saslušanja, kao i u vezi izrađenog postera. Pored toga, intenzivno se radilo na izradi [brošure](#) i [postera](#) „Pravosuđe po meri deteta“, u čijoj su izradi, pored članova Kluba DX, učestvovali i učenici sedam srednjih škola širom Srbije (ukupno 326 dece i mladih, od čega 114 dečaka i 212 devojčica). Informativni materijali imaju za cilj informisanje dece i mladih o pravima koja imaju u slučaju da dođu u kontakt sa zakonom, a povodom toga je objavljeno i [saopštenje](#). Takođe, projektna menadžerka je učestvovala na [treningu](#) koji je organizovala ASTRA – Akcija protiv trgovine ljudima, partnerska organizacija na projektu, sa ciljem obučavanja budućih trenera na temu pravosuđe po meri deteta.

Od januara 2021. godine, nastavljeno je sprovođenje petogodišnjeg (2017-2021) regionalnog projekta **„Prava deteta u politikama i praksi“** koji CPD sprovodi u **saradnji sa Save the Children International, a uz finansijsku podršku Swedish Development Aid**. Projekat je usmeren ka unapređivanju sistema zaštite dece, kao i struktura i mehanizama za praćenje i primenu prava deteta, uključujući i učešće dece u ovim procesima.

CPD je povodom obeležavanja Dana planete Zemlje, 22. aprila 2021. godine, organizovao [konferenciju „Ostvarenje prava deteta na zdravu životnu sredinu“](#). Konferencija je okupila značajan broj stručnjaka koji su predstavili svoja iskustva i izazove u ostvarivanju prava deteta na zdravu životnu sredinu i time pokrenuli mnoga važna pitanja u ovoj oblasti. Učesnici su imali priliku da čuju i mišljenja dece i mladih o stepenu ostvarivanja njihovih prava. Na konferenciji su predstavljeni i glavni nalazi mapiranja CPD-a „Izazovi u ostvarivanju prava deteta na zdravu životnu sredinu u Srbiji“ i preporuke za dalje unapređivanje politika i prakse u ovoj oblasti. Istraživanje je obuhvatilo 432 dece i mladih uzrasta od 12 od 18 godina iz preko 20 opština i gradova u Srbiji.

Takođe, održan je [vebinar „Umeće roditeljstva“](#), 24. juna 2021. godine, na kom se razgovaralo o izazovima roditeljstva

tokom pandemije, promenama u školskom sistemu koje su dodatno opteretile roditelje, saradnji školskih ustanova i roditelja i mnogim drugim dilemama u vezi sa primenom pozitivnih metoda vaspitanja i postavljanju jasnih granica u svim uzrastima dece.

U periodu od 15. do 17. juna 2021. godine, CPD je održao obuku o pozitivnom roditeljstvu, za 20 predstavnika/ca NARNS-a. Obuka je bila usmerena na razvijanje veština nastavnika u cilju prenošenja stečenog znanja roditeljima da praktikuju principe pozitivnog roditeljstva.

Tokom ovog perioda, CPD je izradio analizu „Predlozi za izmene i dopune Zakona o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica“, koja je predstavljena Radnoj grupi Ministarstva pravde za izradu radnog teksta Zakona o izmenama i dopunama Zakona o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica. Pored predstavnika pravosudnih organa, nadležnih ministarstava i stručnih institucija, jedna od [članica Radne grupe je i direktorka CPD-a Jasmina Miković](#), koja je aktivno učestvovala na četiri sastanka, koji su održani u posmatranom periodu.

Imajući u vidu da je planirano sprovođenje istraživanja o ostvarivanju prava deteta tokom pandemije, CPD je izradio [upitnik](#) za decu koji će poslužiti kao sredstvo za prikupljanje podataka o ostvarivanju prava deteta tokom pandemije.

U okviru ovog projekta, članovi i članice Kluba DX su nastavili sa održavanjem redovnih sastanaka. Pored toga, održali su tri vebinara na temu prava deteta na zdravu životnu sredinu u [OŠ „Branko Pešić“](#), Drugoj ekonomskoj školi, i [OŠ „Rade Dodić“](#) sa članovima i članicama učeničkih parlamenata. Razgovarajući o pravima deteta na zdravu životnu sredinu, učesnicima je pružena prilika za diskusiju i dat je prostor za osmišljavanje raznih ideja i akcija na ovu temu.

Članovi i članice Kluba DX su takođe održali i tri akcije sa-mozastupanja na temu „Nasilje i mehanizmi zaštite za decu“

u [OŠ „Rade Dodić“](#), [OŠ „Branko Pešić“](#) i Drugoj ekonomskoj školi na kojima su razgovarali o vrstama nasilja sa kojima se suočavaju i razmenili ideje o mogućem načinu osnaživanja tima za zaštitu dece od nasilja, zlostavljanja i zanemarivanja u školi.

U okviru šestomesečnog projekta **„Sprečavanje i borba protiv trgovine ljudima u Srbiji“**, koji CPD sprovodi u partnerstvu sa NVO Atina uz finansijsku podršku Saveta Evrope od marta 2021. godine, održane su tri radionice sa članovima i članicama Kluba DX, koje su za cilj imale da informišu i edukuju decu o tome šta je trgovina ljudima, kako da je prepoznaju i kome da se obrate kada su u riziku. Nakon toga, pripremljen je video [„Između sna i jave“](#), koji informiše decu i mlade o oblicima trgovine ljudima, mogućim rizicima i mehanizmima zaštite. Video je prikazan u pet od deset planiranih škola širom Srbije, u cilju informisanja što većeg broja dece. Tokom narednog perioda, biće izrađena onlajn platforma koja će sadržati informacije u vezi sa prepoznavanjem raznih oblika trgovine decom i mehanizmima zaštite.

Do zastoja je došlo jedino u implementaciji dvogodišnjeg projekta **„Promovisanje pozitivnog maloletničkog pravosuđa u Srbiji“**, koji CPD sprovodi u partnerstvu sa Republičkim zavodom za socijalnu zaštitu (RZSZ), a koji je finansijski podržan u okviru **Programa Evropske unije za prava, jednakost i državljanstvo**. Konkretno, imajući u vidu okolnosti prouzrokovane pandemijom COVID-19 i promene u upravljačkoj strukturi u Republičkom zavodu za socijalnu zaštitu, sprovođenje planiranih aktivnosti je stopirano u avgustu prošle godine. Izrađen je predlog za izmenu projektnih aktivnosti, kao i vremenskog perioda implementacije projekta i trenutno se očekuje odobrenje od strane donatora.

Od juna 2021 godine, CPD započeo je sa implementacijom projekta **„Praćenje primene preporuka Komiteta za prava deteta Ujedinjenih nacija“** uz finansijsku podršku UNICEF-a. Cilj projekta je da doprinese unapređenju praćenju preporuka Komiteta za prava deteta UN-a kroz partnerstvo države i nevladinog sektora.

2. AKTIVNOSTI CPD

CPD je pored sprovođenja redovnih projektnih aktivnosti, pratio stanje prava deteta, uticaj krize izazvane pandemijom KOVID-19 na položaj dece u Srbiji, kao i druge aktuelne teme, povodom čega je istupao samostalno i udruženo sa drugim organizacijama, putem saopštenja za javnost i raznih objava na društvenim mrežama, a ujedno se i obraćao relevantnim institucijama. U cilju razmene znanja i iskustva sa drugim akterima koji deluju u oblasti prava deteta, učestvovao je na brojnim sastancima i događajima.

- CPD je zajedno sa MDRI-S uputio prilog Komitetu za prava deteta Ujedinjenih nacija na temu „Prava deteta i alternativna briga“.

- CPD je zajedno sa 10 članica Platforme organizacija za saradnju sa mehanizmima Ujedinjenih nacija za ljudska prava, izrazio duboku zabrinutost povodom stanja u institucijama socijalne zaštite i dokazima o sistemskom zlostavljanju dece sa smetnjama u razvoju i invaliditetom na koje je ukazano izveštajem „Zaboravljena deca Srbije“ koji su objavile Disability Rights International i Inicijativa za prava osoba sa mentalnim invaliditetom MDRI-S. Takođe je izražena posebna zabrinutost zbog ćutanja administracije i odbijanja da o nalazima istraživanja razgovara sa organizacijama civilnog društva, kao i da preuzme odgovornost za postojeće stanje.

- CPD je podržao saopštenje za medije organizacije MDRI-S povodom objavljenog izveštaja „Zaboravljena deca Srbije“.

- CPD je najoštrije osudio seksualno uznemiravanje i nasilje nad devojčicama koje se dešavalo u Istraživačkoj stranici Petnica i pozvao nadležne organe da hitno reaguju u skladu sa svojim ovlašćenjima i sva odgovorna lica pozovu na odgovornost.

- Predsednica Upravnog odbora CPD-a gostovala je na TV N1 povodom dešavanja u Petnici i naglasila da bi Zakon o pravima deteta jasno definisao obaveze države u odnosu na svakoga ko se bavi pravima deteta, zaštitom ili im pruža neke usluge.

- Članice Kluba DX učestvovala je na Konferenciji sa međunarodnim učešćem „Savremeno obrazovanje i razvoj prakse - šta smo naučili, a šta učimo i dalje“, Predstavljanje aktivnosti Kluba DX tokom pandemije.

- CPD je prisustvovao na onlajn konferenciji MDRI-S povodom predstavljanja izveštaja „Zaboravljena deca Srbije“.

- CPD je učestvovao na regionalnoj onlajn konferenciji Saveta Evrope „Zajedničko preduzimanje mera tokom krize: zaštita dece od trgovine i eksploatacije na zapadnom Balkanu“.

- CPD je učestvovao na obeležavanju Međunarodnog dana izbeglica #MiLjudiZajednoMožemoViše u organizaciji Beogradskog centra za ljudska prava.

- CPD je prisustvovao vebinaru EurofamNet-a „Family support & COVID. Learning and responding from a European perspective“.

- CPD je učestvovao na završnoj onlajn konferenciji Saveta Evrope „End Online Child Sexual Exploitation and Abuse@Europe Project“.

- Predstavnice CPD-a učestvovala su na treningu „Jačanje kapacitete OCD-a u oblasti klimatskih promena“, u organizaciji Save the Children International.

- Direktorka CPD-a Jasmina Miković i Una Ljiljak iz Kluba DX učestvovala su u svojstvu govornica na skupu „Prava deteta tokom pandemije - primeri dobre prakse“ u organizaciji Pokrajinskog zaštitnika građana u saradnji sa Ambasadam Švedske u Srbiji.

- CPD je učestvovao na sastancima podgrupa Nacionalne koalicije za okončanje dečjih brakova u Srbiji, uključujući i brifing za medije, koji je organizovan povodom kampanje „Detinjstvo, ne brak“.

- Direktorka CPD-a je u svojstvu članice Radne grupe, učestvovala na četiri sastanka povodom izrade radnog teksta izmena i dopuna Zakona o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica u organizaciji Ministarstva pravde.

- CPD je imao svog predstavnika na simpozijumu Promocija ravnopravnosti i različitosti u Narodnoj skupštini, u organizaciji Kancelarije Saveta Evrope u Srbiji i Ministarstva za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog.

- CPD je učestvovao na sastanku Platforme organizacija za saradnju sa mehanizmima UN za ljudska prava u organizaciji Beogradskog centra za ljudska prava, putem ZOOM platforme.

- CPD je učestvovao na konferenciji povodom predstavljanja „Izveštaja o ljudskim pravima mladih u Republici Srbiji u 2020. godini“ u organizaciji Beogradskog centra za ljudska prava, putem ZOOM platforme.

- Direktorka CPD je, u svojstvu predsednice UO, učestvovala na sednici UO MODS-a, putem ZOOM platforme.

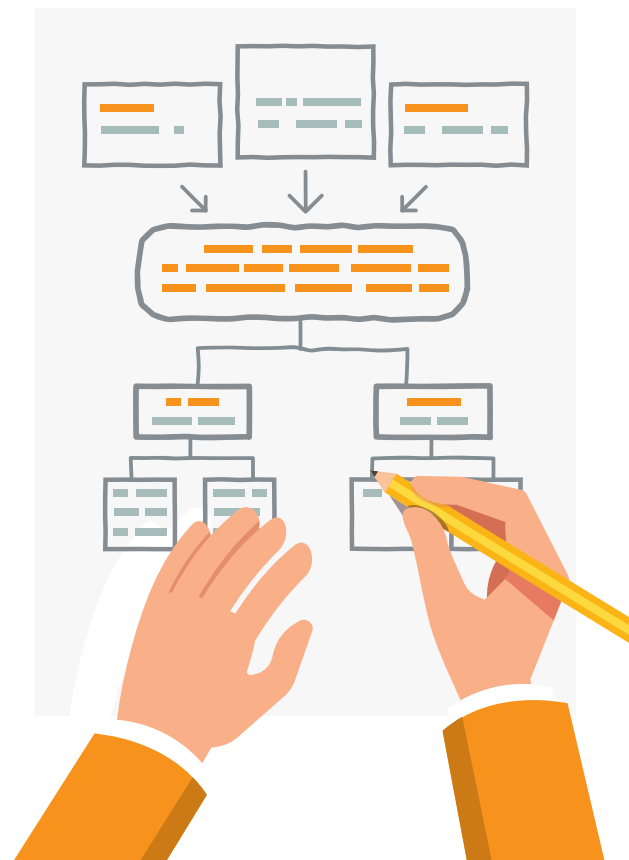
- CPD je učestvovao na panel diskusiji „Klimatske promene i ljudska prava“, u organizaciji Kancelarije Saveta Evrope u Srbiji i Fondacije Hajnrih Bel u Srbiji.

- CPD je podržao zahtev za uklanjanje nedostataka antidiskriminacionih zakona upućenog Ministarstvu za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog i Vladi RS, potpisan od strane 16 organizacija civilnog društva.

- CPD se našao u brošuri „Priče iz Srbije“ Delegacije Evropske unije u RS, kao i u videu kojim se predstavljaju neki od uspešnih primera pomoći EU Srbiji.

- CPD je gostovao u Beogradskoj hronici Jutarnjeg programa RTS-a povodom predstavljanja platforme „Roditeljstvo se uči“, a neke od tema bile su značaj pozitivnog roditeljstva, štetnost nasilnog disciplinovanja dece, uticaj visokokonfliktnih razvoda roditelja na decu i dr.
- CPD je pružio podršku Udruženju „Dečiji centar“ i „L-Down“ nakon dobijanja obaveštenja Gradske uprave Zaječar da moraju da se isele iz prostora koji koriste za rad sa decom, s obzirom na to da ove organizacije ne bi bile u stanju da nastavte aktivnosti sa decom zbog ove odluke, koje predstavljaju dragocen vid podrške u zajednici.
- CPD je uputio predloge za izmene i dopune Zakona o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica Ministarstvu pravde.
- CPD je objavio saopštenje povodom Dana planete Zemlje.
- Zajedno sa još 13 organizacija civilnog društva, CPD je uputio saopštenje kojim se reagovalo na zabrinjavajuću ocenu ministra Ružića da je obrazovanje u Srbiji tokom vanrednog stanja i dok traje pandemija virusa KOVID-19 i ukazivalo na glavne nedostatke obrazovanja dece tokom pandemije virusa. Na ovaj način, Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja pozvano je da kritički i proaktivno pristupi sagledavanju sveobuhvatnog uticaja pandemije na ostvarivanje prava na obrazovanje, kao i da se svakom detetu u najvećoj meri omogući obrazovanje na zadovoljavajući način. Nakon zajedničkog saopštenja, Poverenica za zaštitu ravnopravnosti uputila je Ministarstvu prosvete, nauke i tehnološkog razvoja preporuku mera za ostvarivanje ravnopravnosti kako bi svakom detetu pružile jednake mogućnosti za ostvarivanje prava na kvalitetno obrazovanje. Ministarstvo je takođe odgovorilo na saopštenje, međutim odgovorom nisu data konkretna rešenja niti se izrazila volja za saradnjom sa organizacijama koje su uputile saopštenje.

- CPD je zajedno sa članicama Koalicije za monitoring prava deteta dostavio prilog za Izveštaj o napretku Srbije 2021.
- Lanzarot komitet Saveta Evrope uputio je pismo zahvalnosti našim članovima i članicama Kluba DX zbog učešća u drugom krugu praćenja primene Lanzarot konvencije i podnošenja izveštaja o informisanosti dece o rizicima od seksualnog zlostavljanja i zloupotrebe na internetu i dostupnim oblicima zaštite u Srbiji.
- Članica Kluba DX Una Ljiljak, je predstavila prava deteta iz ugla dece i mladih, na konferenciji koju je organizovao Pokrajinski zaštitnik građana - ombudsman, u saradnji sa Ambasadom Švedske u Srbiji. Direktorka CPD Jasmina Miković, ukazala je na krizu prava deteta tokom pandemije zbog nedostatka koordinacije politika u oblasti prava deteta na nacionalnom nivou. Konferencija je imala cilj da se osvrnemo na proteklih godinu dana trajanja pandemije i ukažemo na izazove i primere dobre prakse u zaštiti prava deteta.

CENTAR ZA PRAVA DETETA

DOBRAČINA 29/3A, BEOGRAD, SRBIJA

TEL: +381 11 33 44 170

WWW.CPD.ORG.RS

OFFICE@CPD.ORG.RS

CENTAR ZA PRAVA DETETA JE UDRUŽENJE GRAĐANA OSNOVANO 1997. GODINE ČIJI JE OSNOVNI CILJ OSTVARIVANJE PRAVA DETETA U REPUBLICI SRBIJI U SKLADU SA KONVENCIJOM O PRAVIMA DETETA. GLAVNI PRAVAC DELOVANJA CENTRA USMEREN JE NA KREIRANJE POVOLJNOG DRUŠTVENOG I ZAKONODAVNOG OKVIRA ZA PUNO OSTVARIVANJE PRAVA DETETA U SRBIJI KROZ AKTIVNOSTI USMERENE NA UVOĐENJE I PRIMENU ZAKONA, POLITIKE I PRAKSE KOJI OMOGUĆAVAJU UNAPREĐENJE DOBROBITI DETETA, ZAŠTITU NJIHOVIH PRAVA I NJIHOVO PUNO UČEŠĆE U DRUŠTVU.

 @CENTARZAPRAVADETETA

 @CENTARZAPRAVADETETA

Centar za prava deteta